N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 21 mars 1889, kl. 7 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens n i o n d e hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(1:a U. A.)

Pensionsstaten.

Civilstatens pensionskassa.

1:o) Beträffande denna anslagstitel har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring, men uti en inom Riksdagens Andra Kammare af herr *I. Månsson* m. fl. väckt motion (n:o 143) har yrkats, att Riksdagen måtte besluta, att statsbidragen till civilstatens pensionsinrättning, utgörande tillhopa 119,271 kronor, måtte statsverket besparas och således icke under år 1890 tillfalla nämnda pensionsinrättning, eller, om detta icke kunde bifallas, att statsutskottet, dit motionärerna anhållit att motionen måtte remitteras, ville vid pröfning af ärendet föreslå de delar af ofvanstående summa, som rätteligen kunde och borde indragas och sålunda ej åt civilstatens pensionsinrättning utanordnas.

Till stöd för bemälda framställning hafva motionärerna till en början erinrat, att uti innevarande års riksstat uppförts bidrag från statsverket till civilstatens pensionskassa med 112,286 kronor, nemligen:

åt pensionsstaten för civila embets- och tjenstemän ..	37,500	kronor,
dito för deras enkor och omyndiga barn	45,000	„
ersättning för mistade löneinnehållningar	2,246	„
dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar	6,540	„
för pensionering af kommissionslandtmätare jemte enkor och barn	7,200	„
för dito af tjenstemän och betjente vid skogsstaten och skogsskolorna	9,000	„
för dito af föreståndare, lärare och betjente vid tekniska högskolan	3,500	„
för dito af vissa embets- och tjenstemän samt betjente vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	1,300	„
Summa	112,286	kronor.

Dessutom vore i 1887 års inkomststat för pensionskassan upptaget, under namn af vakans- och liggetidsbesparingar utaf civila embeten och tjenster, ett belopp af 6,985 kronor.

Civilstatens pensionskassas tillgångar hade emellertid år efter år så högst betydligt ökats, att samtliga inrättningens fonder och kassor vid 1887 års slut uppginge till en summa af 11,104,597 kronor 35 öre. Vid sagda års början utgjorde behållningen 10,778,070 kronor 24 öre, hvadan en ökning af 326,527 kronor 11 öre under året uppkommit. Jemförde man kassans ställning under de tio sista åren, så visades, då tillgångarne vore vid 1877 års slut 7,372,252 kronor 86 öre och vid 1887 års slut 11,104,597 kronor 35 öre, att en ökning uppstått af 3,732,344 kronor 49 öre; och såge man vidare på ställningen för de senare trettio åren, så uppkomme en tillökning af 8,093,048 kronor 83 öre.

Den årliga ökningen af kassans tillgångar hade under lång följd af år varit omkring 300,000 kronor, men oftast derutöfver, och detta oaktadt inrättningen under senare tider betydligt hårdare anlitats. Sålunda hade till följd af 1877 års reglering pensionsbeloppen för så väl tjenstemän och betjente som deras enkor och barn blifvit förhöjda med minst 50 procent, liksom åtskilliga delegare uppflyttats till högre pensionsklass.

Ifrågavarande inrättning hade, utom allmänna enke- och pupillfonden, en kapital- och lifförsäkringsanstalt samt en s. k. enskild enke- och pupillfond, till hvilken senare den årligen lemnade stora bidrag och hvilka bidrag år efter år ökats, så att, då det år 1878 utgjorde 68,970 kronor 52 öre, detsamma år 1887 utgått med icke mindre än 179,068 kronor 80 öre. Tjenstemannafonden hade icke allenast tålt vid detta, utan derjemte burit hela den stora förvaltningskostnaden för

samtliga kassor, hvilken kostnad under år 1887 uppgått till det betydliga beloppet af 70,334 kronor 78 öre, hvarförutom fonden lemnat det stora öfverskottet.

Under sådana förhållanden har det synts motionärerna, som om ej, åtminstone för det närvarande, något statsbidrag borde utgå till ifrågavarande pensionsinrättning.

Nu gällande reglementen för civilstatens pensionsinrättning och civilstatens enke- och pupillkassa äro af Kongl. Maj:t utfärdade den 28 september 1883.

Civilstatens pensionsinrättning, som tillkommit på grund af Riksens Ständers skrifvelse den 2 september 1823, har allt sedan dess åtnjutit årligt bidrag af statsverket. För innevarande år utgår detta bidrag med 119,271 kronor 50 öre, hvaraf dock endast 112,286 kronor äro i riksstaten uppförda samt återstoden 6,985 kronor 50 öre utgöres af ersättningen för den pensionsinrättningen tillförene anslagna inkomst af vakans- och liggetidsbesparingar utaf civila embeten och tjenster. Redan i berörda skrifvelse förklarade emellertid Riksens Ständer att i den mån kassan vunne förkofran, så att den med mindre bidrag kunde bestå, statens tillskott skulle upphöra förr än delegarnes.

I likhet med motionärerna har utskottet ansett att då, såsom ofvan visats, pensionsinrättningens tillgångar tillvuxit under åren 1877—1887 med 3,732,344 kronor 49 öre och under åren 1857—1887 med 8,093,048 kronor 83 öre eller på de sista trettio åren mer än tredubblats, den tidpunkt nu torde vara inne, då tillses bör, huruvida statens bidrag till pensionsinrättningen längre kan anses för densamma behöfligt.

Af civilstatens pensionsinrättning förvaltas, utom åtskilliga för särskilda ändamål donerade smärre fonder, allmäna enke- och pupillfonden, tjenstemannafonden och enskilda enke- och pupillfonden. Allmänna enke- och pupillfondens tillgångar utgöras af det årliga statsanslag af 45,000 kronor, hvarmed åtföljer förbindelse för fonden att i afseende å civila embets- och tjenstemäns enkor och barn uppfylla den pensioneringsskyldighet, som, enligt kongl. kungörelsen den 29 juni 1798, förut ålegat statsverket. Pensioner från denna fond utgå utan hänsyn till om mannen eller fadern varit delegare i civilstatens pensionsinrättning. Fonden användes således icke af pensionsinrättningen för dess ändamål, utan endast disponeras af densamma i enlighet med stadgade bestämmelser. Tjenstemannafonden, som vid 1887 års slut uppgick till 9,254,289 kronor 62 öre, har till uppgift att bereda pen-

sion åt de tjensteinnehafvare, som i pensionsinrättningen vunnit delaktighet. Till densamma bidraga dels delegarne med 2 procent af den pension, som tillkommer dem från pensionsinrättningen och som vanligen uppgår till hälften af den pension, de åtnjuta från allmänna indragningsstaten, dels ock staten med det årliga anslaget till pensionsinrättningen efter afdrag af de 45,000 kronor, som gå till allmänna enke- och pupillfonden. Enskilda enke- och pupillfonden åter, som det åligger att bestrida pensioneringen af enkor och barn efter delegarne i civilstatens pensionsinrättning, har under en följd af år uppgått till oförändradt belopp af 282,300 kronor 48 öre. Till densamma bidraga delegarne med 5 procent af den pension, som tillkommer dem från pensionsinrättningen. Detta bidrag är emellertid icke tillräckligt för den stora pensioneringen från denna fond, hvarför fonden allt sedan 1833 årligen med Kongl. Maj:ts tillstånd erhållit erforderligt tillskott från tjenstemannafonden, hvilket tillskott först utgick med 20,000 rdr bco och år 1887, efter nästan ständig ökning, utgjordes af 179,068 kronor 80 öre.

För att belysa pensionsinrättningens och i synnerhet tjenstemannafondens samt enskilda enke- och pupillfondens ställning under de senaste fem år, 1883—1887, för hvilka fullständig redogörelse föreligger i statsrevisorernas berättelser, vill utskottet ur dessa berättelser meddela följande siffror:

Civilstatens pensionsinrättnings tillgångar:

vid	1883	års	slut	kronor	9,671,985: 66
„	1884	„	„	„	10,076,090: 76
„	1885	„	„	„	10,445,749: 61
„	1886	„	„	„	10,778,070: 24
„	1887	„	„	„	11,104,597: 35

Tjenstemannafondens tillgångar:

vid	1883	års	slut	kronor	8,112,676: 87
„	1884	„	„	„	8,425,489: 97
„	1885	„	„	„	8,730,910: 62
„	1886	„	„	„	8,996,030: 94
„	1887	„	„	„	9,254,289: 62

Delegarnes bidrag till tjenstemannafonden:

år 1883	kronor	80,870: 46
„ 1884	„	83,059: 12
„ 1885	„	75,879: 91
„ 1886	„	73,725: 40
„ 1887	„	72,480: 75

Statens bidrag till tjenstemannafonden:

år 1883	kronor	72,971: 50
„ 1884	„	74,271: 50
„ 1885	„	74,271: 50
„ 1886	„	74,271: 50
„ 1887	„	74,271: 50

Pensionsutgifter från tjenstemannafonden:

år 1883	kronor	75,193: 33
„ 1884	„	79,978: 33
„ 1885	„	84,933: 34
„ 1886	„	88,383: 34
„ 1887	„	90,975: 01

Förvaltningskostnader, bestridda af tjenstemannafonden:

år 1883	kronor	44,897: 46
„ 1884	„	47,546: 28
„ 1885	„	47,552: 43
„ 1886	„	51,876: 26
„ 1887	„	70,334: 78

Tjenstemannafondens tillskott till enskilda enke- och pupillfonden:

år 1883	kronor	143,146: 40
„ 1884	„	125,151: 06

år 1885	kronor	148,907: 06
„ 1886	„	175,058: 23
„ 1887	„	179,068: 80

Öfverskott å tjenstemannafonden:

år 1883	kronor	281,422: 99
„ 1884	„	312,813: 10
„ 1885	„	305,420: 65
„ 1886	„	265,120: 32
„ 1887	„	258,258: 68

Enskilda enke- och pupillfondens tillgångar:

vid 1883 års slut	kronor	282,300: 48
„ 1884 „ „	„	282,300: 48
„ 1885 „ „	„	282,300: 48
„ 1886 „ „	„	282,300: 48
„ 1887 „ „	„	282,300: 48

Delegarnes bidrag till enskilda enke- och pupillfonden:

år 1883	kronor	148,340: 46
„ 1884	„	184,796: 53
„ 1885	„	180,910: 38
„ 1886	„	180,691: 94
„ 1887	„	182,626: 19

Tjenstemannafondens tillskott till enskilda enke- och pupillfonden:

Se härofvan.

Pensionsutgifter från enskilda enke- och pupillfonden:

år 1883	kronor	313,555: 33
„ 1884	„	330,374: 16

år 1885	kronor	347,677: 46
„ 1886	„	375,041: 12
„ 1887	„	388,521: 43

Enligt utskottets förmenande är civilstatens pensionsinrättnings hufvudsakliga uppgift att bereda pension åt de tjensteinnehafvare, som i pensionsinrättningen vunnit delaktighet. Den största delen af dess tillgångar tillhöra ock den fond, tjenstemannafonden, som har att fylla denna uppgift. Under det pensionsrättningens samtliga tillgångar vid 1887 års slut utgjorde 11,104,597 kronor 35 öre, belöpte sig deraf 9,254,289 kronor 62 öre ensamt på tjenstemannafonden. Denna fond har sedan länge vunnit den tillväxt, att densamma med sina räntevinster och delegarnes bidrag kunnat, utan något statens tillskott, bestrida fonden åliggande pensionering, hvilket tydligen framgår af det förhållande att fonden årligen lemnat icke blott bidrag till enskilda enke- och pupillfonden utan äfven öfverskott, hvilka såväl det förra som det senare varit mångfaldigt större än det bidrag tjenstemannafonden från statsverket mottagit. Vid betraktande af redogörelsen för t. ex. 1887 års förvaltning finner man nemligen att under det till tjenstemannafonden berörda år influtit i räntevinster och andra inkomster 466,644 kronor 88 öre, i delegareafgifter 72,480 kronor 75 öre och i statsbidrag 74,271 kronor 50 öre eller tillsammans 613,397 kronor 13 öre, fondens utgifter för pensioner under samma tid varit endast 90,975 kronor 1 öre, hvadan ett öfverskott af 522,422 kronor 12 öre uppstått, af hvilket öfverskott 70,334 kronor 78 öre användts till gäldande af pensionsinrättningens samtliga förvaltningskostnader, 8,677 kronor 30 öre åtgått för reparationskostnader å pensionsinrättningens fasta egendom, 179,068 kronor 80 öre öfverlemnats till enskilda enke- och pupillfonden, samt återstoden 258,258 kronor 68 öre tillagts tjenstemannafonden såsom besparing.

Då således från tjenstemannafonden årligen till enskilda enke- och pupillfonden lemnats ett tillskott, mera än dubbelt så stort som statens bidrag till tjenstemannafonden, är det uppenbart ej mindre, såsom ofvan framhållits, att statens bidrag icke varit för tjenstemannafondens behof erforderligt, än äfven att samma bidrag i sjelfva verket icke kommit tjenstemannafonden utan enskilda enke- och pupillfonden till godo. Men till sådant ändamål har af Riksens Ständer och af Riksdagen det år efter år anvisade anslaget näppeligen varit afsedt. Den tillökning af mer än 50 procent i pensionerna från enskilda enke- och pupillfonden, som under de senaste åren egt rum, har också åstadkommits icke så mycket med hänsyn till ökade delegareafgifter till fon-

den som med afseende å det bidrag, som från tjenstemannafonden varit att förvänta, hvarom jemväl civilstatens fullmägtiges senaste berättelse till Kongl. Maj:t tydligen vittnar.

Ett sådant tillskjutande af betydliga belopp från tjenstemannafondens öfverskott till enskilda enke- och pupillfonden har naturligen icke varit för pensionsinrättningens hufvuduppgift främjande. Enär beloppet af hvarje pension från civilstatens pensionsinrättning för närvarande uppgår i medeltal till endast omkring hälften af beloppet utaf motsvarande pension från allmänna indragningsstaten, tjena de fleste i pensionsinrättningen delaktige tjensteinnehafvare qvar till 65 år för att afgå med pension från allmänna indragningsstaten. Men i samma mån som pensionerna från civilstatens pensionsinrättning kunnat ökas till mera likhet med pensionerna från allmänna indragningsstaten, i samma mån hade det gifvetvis för tjensteinnehafvarne varit mera begärligt att före 65 års ålder afgå med pension från civilstatens pensionsinrättning, hvaraf åter följt att flera pensioner å allmänna indragningsstaten blifvit statsverket besparade. Enligt utskottets åsigt hade alltså de årliga öfverskotten å tjenstemannafonden lämpligare bort användas till någon förhöjning i de från denna fond utgående pensionerna än öfverlåtits till enskilda enke- och pupillfonden. Hade pensioneringen från sistnämnda fond icke enligt gällande grunder kunnat ega rum förutan bidrag från tjenstemannafonden, hade derför antingen pensionerna bort något minskas eller delegareafgifterna till enskilda enke- och pupillfonden bort ökas.

Af hvad sålunda blifvit ådagalagdt synes det utskottet framgå, att civilstatens pensionsinrättning numera vunnit sådan förkofran, att den torde, utan bidrag af statsverket, åtminstone till hela det belopp, hvarmed detsamma nu utgår, fylla sin hufvudsakliga uppgift och genom upphörande med öfverflyttningarna af öfverskott från tjenstemannafonden till enskilda enke- och pupillfonden kunna så vidare utvecklas, att såsom afsedt varit, pensioneringen från allmänna indragningsstaten af embets- och tjenstemän samt betjente kan i någon mån förminskas.

Denna pensionering har enligt hvad utskottet inhemtat, under åren 1883—1887 uppgått till följande belopp:

år 1883	kronor	1,012,713: 09.
„ 1884	„	1,060,284: 29.
„ 1885	„	1,097,718: 26.
„ 1886	„	1,183,376: 04.
„ 1887	„	1,239,505: 88.

Utskottet anser emellertid ett beslut i frågan böra föregås af en utredning till utrönande bland annat deraf, huruvida icke en lindring i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän samt betjente lämpligast skulle beredas genom förändring af grunderna för civilstatens pensionsinrättning.

Redan tillförene hafva vid riksdagen framställningar gjorts i syfte att genom vidsträcktare användande af civilstatens pensionsinrättnings alltjemt växande tillgångar åstadkomma minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän. Så t. ex. föreslogs uti en inom Första Kammaren vid 1871 års riksdag väckt motion, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t göra framställning om ett sådant ordnande af det civila pensionsväsendet, att, utan statens betungande, embets- och tjenstemän, i stället för pension å allmänna indragningsstaten måtte beredas tillfälle till en motsvarande lifränta i civilstatens pensionsinrättning; att de civila stater, som icke egde delaktighet i denna pensionsinrättning, måtte vinna en sådan, samt att nämnda inrättning måtte undergå ombildning efter de i motionen anförda grunder, som Riksdagen funne för godt godkänna.

Med anledning af berörda motion aflät Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvari Riksdagen anförde, att enligt dess åsigt en lindring i statens utgifter för pensioneringen kunde åvägabringas derigenom, att civilstatens pensionsinrättning så ordnades, att densamma kunde öfvertaga hela bestyret med civile tjenstemäns pensionering, hvilket jemväl varit det syftemål, som med inrättningens bildande varit afsedt. Utom det oegentliga deruti, att tjenstemän pensionerades dels från allmänna indragningsstaten och dels från en särskild af statsmedel understödd pensionsfond, vore det, enligt Riksdagens mening, en misshushållning att, oaktadt staten åtagit sig att från allmänna indragningsstaten pensionera embets- och tjenstemän, likväl på samma gång med statsmedel understödja en annan, till en del på delegarnes bidrag grundad fond af den beskaffenhet, att den i anseende till de derifrån utgående pensionernas otillräcklighet allt mindre och mindre för sitt afsedda ändamål anlitades. Riksdagen anhöll derför, att Kongl. Maj:t täcktes tillse om och på hvad sätt civilstatens pensionsinrättning måtte kunna så ordnas, att den sattes i stånd att helt och hållet öfvertaga samtlige civile tjenstemäns pensionering, så att dylik pensionering från allmänna indragningsstaten komme att upphöra.

Uti det utlåtande, som civilstatens fullmägtige af Kongl. Maj:t anbefaldes att i anledning af berörda framställning afgifva, erkände fullmägtige giltigheten af hvad Riksdagen anfört derom, att pensionsinrätt-

ningen, sådan densamma för det dåvarande vore ordnad, hvarken uppfylde hela det dermed afsedda ändamål eller kunde anses bereda staten fördelar fullt motsvarande de statsbidrag, som till inrättningen utginge, samt förmälde sig på grund deraf finna, att pensionsinrättningen icke borde undandraga sig, om det påkallades och inrättningen dertill sattes i stånd, att, på sätt Riksdagen afsett, helt och hållet öfvertaga samtliga civile tjenstemäns pensionering, hvarjemte fullmägtige för sin del medgåfvo, att till underlättande af det syftemåls ernående, som Riksdagen uppstält, öfverskotten af pensionsinrättningens inkomster utöfver dess utgifter finge för framtiden användas till minskning af statsverkets utgifter för de civila tjenstemännens pensionering.

Med anledning af Riksdagens berörda skrifvelse föreslog Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen vid 1873 års riksdag att, emot det samtliga de pensioner, hvilka efter ingången af nästföljande statsregleringsperiod enligt stadgade grunder skulle för civile embets- och tjenstemän, som tillika vore delegare i civilstatens pensionsinrättning, vid afsked ur statens tjenst uppföras å allmänna indragningsstaten, i stället utbetalades af nämnda pensionsinrättning, ett anslag till samma inrättning af 300,000 kronor måtte å ordinarie stat upptagas att utgå, till dess pensionsinrättningen antagligen kunde utan detta bidrag fullgöra pensioneringen till civile embets- och tjenstemän, då anslaget skulle utbytas mot ett kreditiv, hvarigenom pensionsinrättningen försäkrades att, i händelse af brist, erhålla af statsmedel hvad som erfordrades för att den måtte kunna bestrida de densamma enligt gällande föreskrifter åliggande utbetalningar utan att tillgripa samlade fonder.

Med afslag å denna Kongl. Maj:ts framställning beslöt Andra Kammaren, i enlighet med statsutskottets i frågan gjorda hemställan, att anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige män undersöka och utreda, huruvida icke på något annat sätt pensioneringen af civile embets- och tjenstemän skulle kunna ändamålsenligt ordnas med tillgodogörande af de hos civilstatens pensionsinrättning samlade fonder eller eljest med inskränkning i de kostnader statsverket för det dåvarande finge för nämnda inrättning vidkännas. Första Kammaren afslog deremot såväl Kongl. Maj:ts framställning som statsutskottets hemställan.

Af denna redogörelse för hvad vid 1871 och 1873 årens riksdagar i frågan förekommit framgår, att Kongl. Maj:t och Riksdagen varit ense derom, att pensioneringen af civile embets- och tjenstemän borde bättre ordnas och att detta kunde ske genom förändrade bestämmelser i fråga om civilstatens pensionsinrättning. Endast beträf-

fande det lämpligaste sättet för uppnående af detta önskningsmål har enighet icke vunnits.

Sedan nämnda tid hafva statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän än ytterligare förökats, och civilstatens pensionsinrättnings tillgångar än vidare tillvuxit, oaktadt en betydande del af dem, såsom utskottet härofvan visat, användts till för inrättningens hufvuduppgift främmande ändamål.

Den mest verkande orsaken till denna tillväxt har, som bekant, varit stadgandet i § 11 af pensionsinrättningens reglemente, af innehåll, att den, som afgår ur tjenst med åtnjutande af pension på rikets allmänna indragningsstat, ej eger rätt att af pensionsinrättningen undfå pension. Då, såsom härofvan framhållits, de flesta delegare i civilstatens pensionsinrättning, på grund af otillräckligheten af den pension de vid 55 års ålder från inrättningen kunna erhålla, tjena qvar i statens tjenst, till dess de varda berättigade till pension på allmänna indragningsstaten, blifva de pensioner, desse delegare från pensionsinrättningen skulle hafva åtnjutit, pensionsinrättningen besparade.

Genom upphäfvande af berörda stadgande i pensionsinrättningens reglemente skulle, enligt utskottets åsigt, en utväg öppnas att med vidsträcktare tillgodogörande af pensionsinrättningens tillgångar bereda statsverket önskvärd lindring i utgifterna för pensionering af civile embets- och tjenstemän. Denna utväg har också inom Riksdagen tillförene blifvit uppmärksammad, i det vid 1868 års riksdag motion väcktes derom att de till pension från civilstatens pensionsinrättning berättigade embets- och tjenstemän, hvilka derefter anmälde sig till erhållande af pension från allmänna indragningsstaten, icke skulle af statsverket utbekomma större del af den dem tillkommande pension, än det belopp, hvarmed densamma öfversköte den pension, som för den pensionssökande embets- eller tjenstemannen funnes i reglementet för civilstatens pensionsinrättning bestämd och hvilken han skulle ega att uti nämnda inrättning lyfta. Denna framställning föranledde emellertid icke någon Riksdagens åtgärd.

Såsom af ofvanstående framgår, anser utskottet sig icke nu kunna tillstyrka indragning af de till civilstatens pensionsinrättning utgående statsbidrag. Deremot anser utskottet den föreliggande motionen skäligen böra föranleda en utredning af civilstatens pensionsinrättnings uppkomst, utveckling och nuvarande ställning, dervid dels torde böra tagas under öfvervägande, huruvida och i hvilken mån statens bidrag till pensionsinrättningen fortfarande må kunna vara för densamma erforderligt, äfvensom huruvida icke anordningar kunna vidtagas till förebyggande af de ofvan omförmälda oegentligheter i pensionsinrätt-

ningens förvaltning, som synas förrycka pensionsinrättningens hufvudsakliga uppgift, dels ock synes böra utrönas, huruvida icke genom förändring i grunderna för pensionsinrättningen på ofvan antydda eller möjligen annat sätt en önskvärd minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän samt betjente må kunna åstadkommas.

Utskottet hemställer derför,

att Riksdagen må, med anledning af Herr I. Månssons m. fl. förevarande motion, hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning af civilstatens pensionsinrättnings ställning och behof och i sammanhang dermed taga under öfvervägande, huruvida icke genom förändrade bestämmelser angående samma pensionsinrättning minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän samt betjente må kunna beredas, samt till Riksdagen snarast möjligt inkomma med det förslag, som af berörda utredning kan föranledas.

Bidrag till folkskolelärarnes pensionering.

2:o) Kongl. Maj:t har i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att, på det vederbörande pensionärer i folkskolelärarnes pensionsinrättning, folkskolelärarnes enke- och pupillkassa samt lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa måtte kunna få pensionerna kostnadsfritt sig tillsända, det såsom bidrag till folkskolelärarnes pensionering beviljade anslag, 357,427 kronor, måtte höjas till 359,773 kronor, eller med 2,346 kronor, samt att af nämnda anslag måtte användas dels 1,000 kronor såsom missräkningspenningar åt den vid folkskolelärarnes pensionsinrättning anstälde kassör och bokhållare, dels 1,400 kronor till förhöjning af pensionsinrättningens anslag för extra biträden, renskrifning m. m.

Af det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1888 (bil. 1 sid. 13) inhemtas, att, sedan Riksdagen i skrifvelse den 6 juli 1887 anhållit, att Kongl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters hörande, täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke sådana anordningar kunde träffas, att pensionerna från såväl folkskolelärarnes pensionsinrättning som folkskolelärarnes enke- och pupillkassa blefve, utan kostnad för pensionstagarne, till dem utbetalade, Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver nämnda pensionsinrättning, som tillika förvaltade såväl folkskolelärarnes enke-

och pupillkassa som elementarlärarnes enke- och pupillkassa, att i ärendet sig yttra.

Direktionen hade vid öfvervägande deraf kommit till den åsigt, att hvad Riksdagen önskat möjligen skulle kunna vinnas derigenom, att pensionsutbetalningarne förlades helt och hållet till pensionsinrättningen, så att pensionstagare skulle ega att antingen sjelf eller genom ombud lyfta pensionsbeloppet hos inrättningen eller ock få detsamma sig under vissa vilkor med posten kostnadsfritt tillsändt under uppgifven adress i rekommenderadt eller assureradt tjenstebref, men att rättigheten för pensionstagarne att i landtränterierna utbekomma pensionerna borde samtidigt helt och hållet upphöra.

För att få pensionen med posten kostnadsfritt sig tillsänd skulle det åligga pensionstagare att i rekommenderadt bref till direktionen insända dels pensionsbrefvet för påteckning, så framt han ej föredroge att hafva detta i pensionsinrättningens förvar qvarliggande, dels behörigt prestbevis och dels qvitto å pensionsbeloppet.

Till ytterligare lättnad för såväl pensionstagarne som vederbörande presterskap skulle direktionen samtidigt med hvarje pensionsliqvid öfversända för nästa utbetalningstermin afsedda blanketter till såväl pensionstagarens qvitto som prestbetyget. Den pensionstagare, som icke af ett eller annat skäl föredroge att sjelf eller genom ombud lyfta pensionen i pensionsinrättningen, skulle således få afhemta densamma å närmaste postanstalt och utan att i regeln derför behöfva vidkännas annan kostnad än porto- och rekommendationsafgift för de föreskrifna handlingarnes insändande till pensionsinrättningen.

Då pensionerna från folkskolelärarnes pensionsinrättning helt och hållet bekostades af staten och kommunerna, samt pensioneringen från både folkskolelärarnes och elementarlärarnes enke- och pupillkassor till väsentlig del uppehölles genom bidrag af statsmedel, syntes det direktionen ej vara för mycket begärdt, att pensionärerna för pensionernas utbekommande underkastade sig åtminstone nämnda obetydliga utgift.

Genom den nya anordningen skulle emellertid göromålen i pensionsinrättningen komma att i väsentlig mån ökas. Öfver dessa ökade göromåls beskaffenhet och omfattning hade direktionen lemnat en fullständig utredning samt tillika meddelat uppgift å de kostnader, som deraf skulle föranledas.

Direktionen hade i dessa hänseenden anfört, bland annat, att antalet af pensionärer i alla tre pensionskassorna, som för närvarande lyftade sina pensioner i ränterierna, utgjorde 886, och antalet af dem, hvilka utbekomme pensionerna genom brefvexling med pensionsinrätt-

ningen, 289; att med all säkerhet kunde antagas, att, om direktionens förslag gillades, begge dessa kategorier, utgörande tillhopa 1,175 pensionärer, skulle begära att få pensionerna sig tillsända med posten; att af de 150 pensionärer, som sjelfve eller genom ombud lyftade sina pensioner i pensionsinrättningen, åtminstone alla de, som ej vore bosatta i hufvudstaden eller dess omedelbara granskap, antagligen komme att anlita denna viga och billiga utväg; att af de nytillträdande pensionärerna, utgörande för alla tre kassorna i medeltal omkring 100 årligen, de allra flesta likaledes torde komma att göra detsamma; och att göromålen skulle ökas icke blott genom öfvertagandet af skyldigheten att med posten öfversända pensioner till det betydande antal pensionärer, som nu på annan väg utfinge sina pensioner, utan äfven derigenom att beloppet af de utgående pensionerna, som nu belöpte sig till mera än 555,000 kronor, vore i ständig och ganska stark stegring. I sistnämnda afseende hade direktionen anfört, att enligt en af professor D. G. Lindhagen uppgjord beräkning pensionsbeloppet ensamt för folkskolelärarnes pensionsinrättning komme att år 1915 uppgå till öfver 1,000,000 kronor.

Då emellertid endast en del af denna tillväxt i göromålen skulle på en gång inträda, hade direktionen icke heller ansett sig böra för närvarande ifrågasätta större tillökning i förvaltningsanslaget, än som vore oundgängligen nödvändig för den närmaste framtiden, men dock velat framhålla, hurusom en sådan tillökning tid efter annan i mån af göromålens tillväxt måste komma att påkallas.

Rörande behofvet för den närmaste framtiden anfördes, att den af tjenstemännen, som komme att i främsta rummet få sina göromål tillökade, vore innehafvaren af kassörs- och bokhållaretjensten. Hans aflöningsförmåner utginge enligt den för pensionsinrättningen den 31 maj 1888 fastställda stat med lön 1,500 kronor, tjenstgöringspenningar 1,000 kronor samt ett ålderstillägg af 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjenstgöring.

I dessa så nyligen fastställda aflöningsbelopp hade direktionen ej ansett sig böra föreslå någon ändring men hemstält, att, i händelse förslaget vunne bifall, i staten måtte såsom missräkningspenningar för kassören uppföras ett belopp af 1,000 kronor. Denna aflöningsform, som i allmänhet inginge i aflöningsförmånerna för kassörer hos penningeförvaltande verk och inrättningar, syntes så mycket lämpligare, som kassörens göromål blefve trägnare och ansvarsfullare samt svårigheten större att undgå missräkningar vid det mångdubblade antalet omedelbara pensionsutbetalningar och försändelser, helst dessa oftast måste ske i ojemna tal af kronor och ören.

Vidare skulle den föreslagna förändringen göra det redan nu för handen varande behofvet af en vid tiderna för pensionsutbetalningarne anställd särskild kassakontrollant, som tillika under öfriga tiden af året kunde tillhandagå med erforderligt amanuensbiträde, alldeles oafvisligt. Med anledning häraf hade direktionen anhållit, att anslaget till extra biträden, renskrifning, ved, ljus, skrifmaterialier m. m. måtte ökas med 1,400 kronor för att lemna tillgång till godtgörelse åt en kassakontrollant och amanuens, hvilken godtgörelse förslagsvis beräknats till 1,000 kronor, och derjemte för den ökade utgiften till expenser, som förslagets genomförande komme att föranleda.

Om den ifrågasatta tillökningen i pensionsinrättningens stat, 2,400 kronor, icke skulle kunna beredas, hade direktionen icke sett någon möjlighet att, i det syfte Riksdagen önskat, vidtaga någon förändring i sättet för pensionernas utbetalning.

Genom en anordning i enlighet med direktionens förslag, kunde, enligt statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet åsigt, Riksdagens anhållan uppfyllas, så att endast en ringa kostnad för porto och rekommendationsafgift vid insändandet af erforderliga handlingar komme att drabba pensionstagarne, och emot direktionens begäran om ett ökadt anslag af 2,400 kronor för att besörja pensionsutdelningen på det föreslagna sättet syntes honom ej vara något att erinra.

I anledning af Kongl. Maj:ts proposition till 1888 års Riksdag att godkänna aflöningsstat för de vid ofvannämnda tre kassor anställda tjenstemän och vaktmästare samt att för beredande af pension från folkskolelärarnes pensionsinrättning åt dessa tjenstemän och vaktmästare höja det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering utgående belopp med 927 kronor, beslöt Riksdagen, att, för beredande af pension åt tjenstemännen och vaktmästaren, det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering utgående belopp, 356,500 kronor, skulle höjas med det belopp, högst 927 kronor, som vid uträkning, verkställd på Kongl. Maj:ts föranstaltande af sakkunnig person, kunde finnas erforderligt på grund af den af Riksdagen förändrade lönestaten.

Sedan Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning att låta genom lämplig person ombesörja utredning angående det erforderliga beloppet, hade direktionen till Kongl. Maj:t öfverlemnat och åberopat en af professoren Lindhagen i ämnet verkställd uträkning, af hvilken framginge, att det årliga statsbidrag, som från och med år 1889 erfordrades för bekostande af tjensteinnehafvarnes egen pensionering utgjorde 873 kronor, eller 54 kronor mindre än det af Riksdagen för ändamålet anvisade maximibeloppet. Följ-

aktligen erfordrades icke såsom nytt anslag 2,400 kronor, utan rätteligen 2,346 kronor.

Den med anledning af Riksdagens skrifvelse den 6 juli 1887 nu föreslagna anordning för pensionernas utbetalande från folkskolelärarnes pensionsinrättning, folkskolelärarnes enke- och pupillkassa samt lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa har synts utskottet vara förenad med större kostnader, än att dessa kunna anses uppväga de fördelar, som med densamma torde vinnas. Dessa kostnader, hvilka för det närvarande ansetts kräfva en förhöjning af 2,400 kronor i bidraget till folkskolelärares pensionering, komma, enligt hvad direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning förklarat, att i mån af kassornas utveckling än ytterligare ökas. Under sådana förhållanden har utskottet ansett lämpligast att pensionstagarne, hvilka till ingen eller ringa del bidraga till pensioneringen, fortfarande sjelfve vidkännas den jemförelsevis obetydliga kostnad, som med pensionernas utbekommande är förenad.

Då det af 1888 års Riksdag beviljade statsbidrag, 927 kronor, till bekostande af tjenstinnehafvarnes vid ifrågavarande kassor egen pensionering, efter verkställd uträkning befunnits med 54 kronor öfverstiga det verkliga behofvet, torde bidraget till folkskolelärarnes pensionering, som af Riksdagen med nämnda 927 kronor förhöjts, böra, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, minskas med 54 kronor.

Utskottet hemställer derför,

att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om höjning af det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering beviljade anslag å 357,427 kronor, må fastställa detta anslag till ett med 54 kronor minskadt belopp af 357,373 kronor.

Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.

3:o) Under denna anslagstitel har Kongl. Maj:t föreslagit, att det såsom bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. anvisade belopp, 68,816 kronor, måtte minskas med 65 kronor till 68,751 kronor.

Beträffande orsaken till denna minskning meddelas i statsrådsprotokollet (bil. 1 sid. 17 och 18) att, sedan i anledning af Kongl. Maj:ts framställning till 1888 års Riksdag att godkänna aflöningsstat för de vid folkskolelärarnes pensionsinrättning, folkskolelärarnes enke-

och pupillkassa samt lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa anställda tjenstemän och vaktmästare samt att för beredande af pension åt bemälda tjenstemäns och vaktmästares enkor och barn höja det såsom bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. anvisade belopp med 345 kronor, Riksdagen beslutit, att, för beredande af pension åt samma tjenstemäns och vaktmästares enkor och barn, det såsom bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk m. m. utgående belopp af 68,471 kronor skulle höjas med det belopp, högst 345 kronor, som vid uträkning, verkstäld på Kongl. Maj:ts föranstaltande af sakkunnig person, kunde finnas erforderligt på grund af den af Riksdagen förändrade lönestaten, hade Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver folkskollärarnes pensionsinrättning att låta genom lämplig person ombesörja utredning angående det erforderliga beloppet.

Till åtlydnad deraf hade direktionen till Kongl. Maj:t öfverlemnat och åberopat den i nästförestående punkt omförmälda, af professoren Lindhagen i ämnet verkstälda uträkning, af hvilken framginge, att det årliga statsbidrag, som från och med år 1889 erfordrades för bekostande af tjensteinnehafvarnes enkors och barns pensionering, utgjorde 280 kronor eller 65 kronor mindre än det af Riksdagen anvisade maximibeloppet.

Efter inhemtande deraf hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Vadstena krigsmanshuskassa.

4:o) Med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari 1889 i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa, 244,025 kronor, må i riksstaten för år 1890 minskas med värdet af de till kassan återgångna afgälderna af hemmanen Öfverby n:o 2 Östergården och Ryckelsby, i jemnt krontal utgörande 385 kronor, till 243,640 kronor.

Allmänna indragningsstaten.

Ang. pension åt underofficeren vid kronoarbetscorpsen C. A. E. Uggla. [4.]

5:o) Med anledning af en utaf fångvårdsstyrelsen, på anhållan af underofficeren vid kronoarbetscorpsen *Claes Adolf Emil Uggla* gjord framställning, har Kongl. Maj:t föreslagit, att denne måtte från och med månaden näst efter den, då han erhölle afsked från underofficersbefattningen vid kronoarbetsstationen å Tjurkö, under sin återstående lefnad å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 600 kronor.

Af det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 4 december 1888 (bil. 2 sid. 20 och 21) inhemtas,

att underofficeren Uggla, som vore född den 15 mars 1820, den 30 april 1839 antagits till volontär vid Vestgötadals regemente, der han tjenat till år 1845, då han anstälts såsom sergeant vid kronoarbetscorpsen å Karlsborg;

att han alltsedan nämnda tid haft anställning vid nämnda corps och sedan 1872 varit kommenderad vid corpsens station å Tjurkö;

att hans aflöningsförmåner för närvarande utginge med enahanda belopp, som före fastställande år 1882 af ny lönestat för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna tillkommit de vid centralfängelserna anstälda underofficerare, eller med lön 700 kronor, beklädnadsbidrag 80 kronor jemte två ålderstillägg 100 kronor, tillsammans 880 kronor, hvartill komme en årlig gratifikation, som under senare tiden uppgått till 150 kronor; samt

att, enligt intyg af vederbörande läkare, underofficeren Ugglas krafter nu vore till följd af hans ålder så nedsatta, att han icke ansåges kunna till fullo bestrida sin tjenst.

Vid sin framställning i ämnet hade fångvårdsstyrelsen erinrat, att Ugglas vederlikar vid centralfängelserna, jemlikt nyssnämnda lönestat, vore berättigade erhålla pension till belopp af 600 kronor, motsvarande lön och två ålderstillägg. Den år 1882 fastställda lönestaten för en del af bevakningspersonalen vid fångvården afsåge emellertid ej de underofficerare, som vore anstälda vid kronoarbetscorpsen. Orsaken till att dessa befattningar ej ansetts böra uppföras å ordinarie stat hade varit den, att kronoarbetscorpsen antagits komma att under den närmaste framtiden underkastas reglering. Efter 1882 års riksdag hade någon ändring uti ifrågavarande afseende icke blifvit vidtagen, och underofficerarne vid kronoarbetscorpsen, hvilkas löner fortfarande utginge af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, egde följ-

aktligen icke på grund af nu gällande bestämmelser rätt till pension å allmänna indragningsstaten.

Statskontoret, hvars underdåniga utlåtande i frågan infordrats, hade tillstyrkt fångvårdsstyrelsens framställning, under anförande, bland annat, hurusom Uggla uppnått en högre lefnadsålder samt varit vida längre tid i statens och fångvårdens tjenst anställd, än som jemlikt 1882 års Riksdags beslut föreskrifvits i afseende å hans vederlikar vid centralfängelserna såsom vilkor för att desse skulle komma i åtnjutande af pension till nu ifrågasatta belopp.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. understöd å allmänna indragningsstaten för fängelsedirektören C. E. Thorssons minderåriga barn. [5.]

6:o) Med anledning af fångvårdsstyrelsens efter anhållan af direktören vid kronohäktet i Ystad *Carl Erik Thorssons* enka Betty Thorsson derom gjorda framställning har Kongl. Maj:t föreslagit, att bemälde Carl Erik Thorssons minderåriga barn *Erik Konrad*, *Anna Abrahamina*, *Signe Margot*, *Betty Hildur* och *Lilly Wilhelmina* måtte uppföras å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af ett årligt understöd af 60 kronor hvardera, att utgå från och med innevarande år intill dess de hvart för sig uppnått 18 år.

Af statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 31 december 1888 (bil. 3 sid. 22 och 23) inhemtas,

att direktören Thorsson, som var född 1841, blifvit anställd den 31 mars 1863 såsom förste vaktknekt vid kronohäktet i Norrköping och den 20 december 1867 såsom vaktmästare vid länsfängelset i Kalmar, hvarefter han af fångvårdsstyrelsen den 31 december 1875 konstituerats till direktör vid kronohäktet i Vestervik och den 19 november 1877 transporterats till direktör vid kronohäktet i Ystad, hvilken befattning han fortfarande innehaft till sin död den 27 augusti 1888;

att Thorsson, enligt vederbörande pastors intyg, efterlemnat, jemte enkan, fem minderåriga barn, nemligen sonen Erik Konrad, född den 12 november 1875, samt döttrarna Anna Abrahamina, född den 21 mars 1877, Signe Margot, född den 1 november 1878, Betty Hildur, född den 5 juni 1880, och Lilly Wilhelmina, född den 26 maj 1885;

att boupptecknigen efter den aflidne upptoge tillgångar till värde af 2,953 kronor 72 öre samt skulder till belopp af 2,960 kronor 86 öre, hvarförutom pastor i församlingen intygat, att den aflidnes efterlemnade familj befunne sig i mycket torftiga omständigheter;

att enkan Thorsson, som vore berättigad till pension af 300 kro-

nor från civilstatens pensionsinrättning, sedan flere år tillbaka, enligt hvad läkare intygat, lede af en obotlig knäledsåkomma, som i hög grad försvårade gåendet, och i allmänhet vore klen till helsa och krafter, så att hennes arbetsförmåga i ej oväsentlig grad vore förminskad; samt att, jemlikt ett af läkaren vid det fängelse, der Thorsson varit anställd, afgifvet utlåtande, de sjukdomar, lungsot och sockersjuka, hvilka förorsakat Thorssons död, utvecklats under inverkan dels deraf, att Thorsson under långvariga reparationer af fängelset nästan oafbrutet sjelf varit närvarande för arbetets öfvervakande och dagligen måst inandas dam och osund luft, dels af den omständigheten att det rum i fängelsebyggnaden, som Thorsson från 1877 till 1886 begagnat till expeditionslokal, varit ytterst kallt och fuktigt samt besväradt af golfdrag.

Fångvårdsstyrelsen, som vitsordat, att direktören Thorsson under sin tjenstgöring vid fångvården ådagalagt nit, duglighet och omtanke, hade i sin framställning till Kongl. Maj:t i ärendet erinrat, hurusom Riksdagen år 1882 till aflidne direktören vid länsfängelset i Örebro F. W. Hjorts 6 minderåriga barn beviljat ett årligt understöd af 75 kronor för hvartdera, att utgå intill dess de hvart för sig uppnått 18 år.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, hvari, enligt hvad sålunda blifvit upplyst, direktören Thorssons efterlemnade familj befinner sig, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension för löjtnanten H. R. Liedholm. [6.]

7:o) Med anledning af en af chefen för Svea artilleriregemente gjord och af generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet tillstyrkt framställning har Kongl. Maj:t föreslagit, att löjtnanten vid nämnda regemente *Herman Rudolf Liedholm* måtte från och med månaden näst efter den, uti hvilken afsked honom beviljades, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 31 december 1888 (bil. 4 sid. 26) inhemtas, att Liedholm vore född den 24 april 1850 och kommit i tjenst den 9 juni 1871 samt att han, på sätt ett af provinsialläkaren J. Stenström den 21 oktober 1888 utfärdadt intyg utvisade, lede af obotlig hjernsjukdom, som gjorde honom till tjenstgöring oförmögen.

Då Liedholm emellertid icke ingått på den genom kongl. brefvet den 22 juni 1877 fastställda nya pensionsstat för arméns befäl m. fl.

och sålunda icke kunde utan ansökning från tjensten entledigas, hade chefen för Svea artilleriregemente hemstält, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för Liedholms öfverflyttande å allmänna indragningsstaten mot åtnjutande af hans löjtnantslön, 1,200 kronor, såsom pension.

Arméförvaltningen och statskontoret hade i häröfver infordrade utlåtanden hvar för sig tillstyrkt, att proposition måtte aflåtas till Riksdagen om Liedholms öfverflyttande på allmänna indragningsstaten, men ansett högre pension icke kunna för honom ifrågasättas, än hvad som motsvarade sammanlagda beloppet af pension och fyllnadspension för löjtnant af 1:sta klassen enligt de nya pensionsgrunderna, eller 1,000 kronor.

Med afseende å hvad sålunda förekommit och enär Liedholms förmyndare uti en för utskottet företedd förbindelse af den 14 februari 1889 utfäst sig att, derest den af Kongl. Maj:t för Liedholm äskade pension honom beviljas, för honom begära afsked ur tjensten, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension för sergeanten P. J. W. Liljefelt. [7.]

8:o) Med anledning af en utaf chefen för Jemtlands fältjägarecorps gjord, af generalbefälhafvaren i vederbörande militärdistrikt tillstyrkt framställning har Kongl. Maj:t föreslagit, att sergeanten vid nämnda corps *Per Johan Wenzel Liljefelt* måtte från och med månaden näst efter den, uti hvilken afsked honom beviljades, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 510 kronor.

Af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 31 december 1888 (bil. 5 sid. 28) inhemtas, att Liljefelt, som vore född den 22 januari 1854 och varit i tjenst sedan den 7 juli 1871, enligt ett af regementsläkaren E. Warodell den 8 oktober 1888 utfärdadt intyg, under årets vapenöfning å Frösö läger ådragit sig ett svårt kompliceradt benbrott å venstra underbenet, i följd hvaraf han, sedan en amputation blifvit nödvändig, vore för all framtid till krigstjenst oduglig; samt att Liljefelt, som vore gift, hade tre barn och befunne sig i knappa omständigheter.

I infordradt utlåtande hade arméförvaltningen anfört, att då Liljefelt vore endast 34 år gammal samt antagligen skulle komma att i sysslan qvarstå, till olägenhet för tjenstgöringen inom corpsen med dess fåtaliga befäl, derest han icke genom särskild åtgärd bereddes utväg att från tjensten afgå, arméförvaltningen funne sig böra hem-

ställa om proposition till Riksdagen, att Liljefelt — som icke kunde hänföras till de i § 8 af kongl. cirkuläret om arméns nya pensionsreglering den 22 juni 1877 omförmälda löntagare, som för otjenstbarhet kunde utan ansökning entledigas med pension å allmänna indragningsstaten — måtte förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, uti hvilken afsked efter begäran honom meddelades, få under sin återstående lifstid njuta pension från nyssnämnda stat med det honom jemlikt § 1 i åberopade kongl. cirkulär tillkommande pensionsbelopp af 510 kronor; i hvilken hemställan jemväl statskontoret instämt.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension åt navigationsskolläraren O. Offerman. [8.]

9:o) Uppå derom gjord, af marinförvaltningen förordad ansökan har Kongl. Maj:t föreslagit, att läraren vid navigationsskolan i Vestervik *Olof Offerman* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhölle afsked från sin lärarebefattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,500 kronor.

Af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 december 1888 (bil. 6 sid. 31) inhemtas, att Offerman, som vore född den 24 december 1820 och den 1 maj 1838 blifvit såsom jungman anställd vid flottan, efter flera väl vitsordade kommenderingar den 27 december 1849 befordrats till öfverkonstapel samt den 9 september 1859 erhållit förordnande såsom underlärare vid navigationsskolan i Vestervik, hvilken befattning han, som den 15 juni 1864 tagit afsked från krigstjensten, fortfarande utöfvade.

Till stöd för framställningen hade marinförvaltningen anfört: att Offermans aflöning uppginge till 2,000 kronor, ett ålderstillägg å 500 kronor deri inberäknadt; att han icke uppbure pension från amiralitetskrigsmanskassan; samt att i kongl. reglementet för navigationsskolorna den 1 juni 1877 stadgats pensionsrätt allenast för föreståndare för sådan skola, hvilken, när han uppnått 65 lefnads- och 35 tjensteår, vore förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå; på grund hvaraf marinförvaltningen, enär sökanden, enligt hvad skolans direktion vitsordat, med nit och skicklighet fullgjort sina åligganden, hemstält, att en årlig pension af 1,500 kronor måtte sökanden beredas från allmänna indragningsstaten, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhölle afsked från sin lärarebefattning.

Efter erhållen remiss hade jemväl statskontoret yttrat sig i ärendet och med afseende å sökandens höga ålder samt då han, jemlikt ingifvet läkarebetyg, lede af kronisk mag- och tarmkatarr med deraf så försvagade krafter, att han för närvarande vore och äfven för framtiden torde blifva oförmögen att sköta sin lärarebefattning, funnit sig böra tillstyrka bifall till hvad marinförvaltningen hemstält.

Enär Offerman, derest han qvarstannat vid flottan, sannolikt icke skulle hafva kunnat bekomma större pension än 1,000 kronor, har utskottet ansett sig icke böra tillstyrka beviljande af pension åt Offerman till högre belopp än nyssnämnda; hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att läraren vid navigationsskolan i Vestervik Olof Offerman, må från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från sin lärarebefattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor.

Ang. kamreraren C. Selins uppförande å indragningsstat. [9.]

10:o) Kongl. Maj:t har vidare föreslagit, att kamreraren i landtbruksakademien *Carl Selin* måtte berättigas att från och med år 1890 årligen under sin lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära 1,050 kronor.

Rörande denna fråga hänvisas i statsrådsprotokollet till det vid sjette hufvudtiteln fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 12 januari 1889 sid. 18, der densamma förekommer i samband med förslaget till inrättande af en landtbruksstyrelse.

Af sistnämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att Selin, som vore född den 16 januari 1817 och sedan den 1 april 1872 bestridt kamrerarebefattningen vid landtbruksakademien, i denna befattning årligen uppbure af statsmedel 1,050 kronor och af akademiens egna medel 450 kronor; samt att Selin, som icke egde rätt till pension från allmänna indragningsstaten, enligt statsrådet och chefens för civildepartementet åsigt, syntes böra beredas godtgörelse från nämnda stat för det belopp, 1,050 kronor, hvaraf han ginge i mistning, om statens bidrag till landtbruksakademien och förvaltningskomitén inskränktes på sätt departementschefen ifrågasatt.

Då hvad sålunda inhemtats icke synes gifva skälig anledning till beviljande af den föreslagna pensionen, och i öfrigt saknats den utredning, som plägar föregå Kongl. Maj:ts framställningar af denna beskaffenhet, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension för häradsskrifvaren G. F. Tranéus. [10.]

11:o) Uppå derom gjord ansökan har Kongl. Maj:t föreslagit att häradsskrifvaren i Norra Roslags fögderi af Stockholms län *Gustaf Fredrik Tranéus* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han med pension från civilstatens pensionsinrättning erhölle afsked från häradsskrifvaretjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta fyllnadspension till så stort belopp, att detta tillsammans med pensionen från nämnda inrättning komme att utgöra 2,000 kronor, eller 800 kronor årligen.

Af det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 21 december 1888 (bil. 7 sid. 33) inhemtas:

att Tranéus, som vore född den 17 juli 1827, blifvit den 30 juni 1848 i statens tjenst antagen och den 10 februari 1860 utnämnts till sin nu innehafvande tjenst samt att enligt ett af provinsialläkaren C. G. Hofvander den 14 september innevarande år utfärdadt betyg Tranéus, som under en följd af år lidit af kontraktur i högra handens fjerde och femte fingrar i förening med nervös darrning i nämnda hand och kramp i fingrarne samt tid efter annan återkommande blodkongestion i hjernan, åtföljd af medvetslöshet och konvulsioner, numera till följd af ofvannämnda sedan år 1886 oftare påkommande slagartade anfall blifvit till kroppskrafter och själsförmögenheter så försvagad, att han för all framtid vore oförmögen att sköta sin tjenst;

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län tillstyrkt ansökningen, under anförande att Tranéus alltsedan den 6 februari 1865, med undantag af tre dagar under september år 1867, åtnjutit tjenstledighet; att det icke kunde vara lämpligt, att en ordinarie tjenst, som redan i nära 24 år uppehållits på förordnande, fortfarande skulle bestridas af en svagt aflönad vikarie, medan lönen utginge till den sjuke ordinarie innehafvaren; att genom bifall till den gjorda ansökningen statsverket tillskyndades den fördelen att till Tranéi pensionering erhålla bidrag från civilstatens pensionsinrättning med ej mindre än 1,200 kronor, under det att Tranéus, om han qvarstode vid sin tjenst till juli månad 1892, blefve berättigad att helt och hållet af statsmedel uppbära en pension af 2,000 kronor;

samt att statskontoret i infordradt utlåtande i ämnet, jemte upplysning, att aflöningen för ifrågavarande häradsskrifvaretjenst utgjorde lön 2,000 kronor, tjenstgöringspenningar 950 kronor samt ålderstillägg efter 10 års tjenstgöring 500 kronor, hvaraf Tranéus dock ej kommit

i åtnjutande, ansett sig böra förorda bifall till den gjorda framställningen.

Efter hvad sålunda blifvit inhemtadt hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension för landskontoristen G. G. Lundmark. [11.]

12:o) Med anledning af en utaf Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län, på anhållan af landskontoristen i nämnda län *Georg Gustaf Lundmark*, gjord framställning, har Kongl. Maj:t föreslagit, att Lundmark måtte från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från landskontoristtjensten honom beviljades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor.

Af det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet (bil. 7 sid. 35—37) inhemtas:

att sökanden, som vore född den 3 december 1827 och den 26 februari 1849 antagits till extra ordinarie landskontorist samt den 24 december 1861 utnämnts till sin innehafvande landskontoristtjenst, enligt ett af stads- och lasarettsläkaren Brissman den 21 sistlidne september utfärdadt läkarebetyg, småningom efter två honom öfvergångna slaganfall fått sina kropps- och själskrafter så nedsatta, att han blott med svårighet kunde gående lemna sitt rum, endast otydligt och svårfattligt förmådde uttala enstaka ord samt öfver hufvud icke kunde sysselsätta sig med något mera ansträngande tankearbete samt att på grund häraf och då någon väsentlig förbättring i Lundmarks helsotillstånd icke vore att förvänta, han vore fullkomligt oförmögen icke blott för närvarande utan ock under hela sin återstående lifstid att sköta sin tjenst eller dermed taga befattning.

Till stöd för den gjorda framställningen hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande åberopat, att Lundmark, så länge helsa och krafter sådant medgifvit, med största flit och pligttrohet fullgjort sina åliggande, men att han, såsom nu af sjukdom alldeles oförmögen till tjenstgöring, från och med den 16 januari 1888 åtnjöte och fortfarande komme att åtnjuta tjenstledighet samt att han af ekonomiska skäl vore i högsta behof af den sökta pensionen.

I infordradt utlåtande hade statskontoret anfört, att Lundmark, hvilken i statens tjenst tillbragt 38 år eller längre tid än som fordrades för rätt att vid afskedstagandet komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten, först efter en tid af mer än fem år uppnådde den för dylik rättighet stadgade lefnadsålder, att, enligt hvad

direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning meddelat, Lundmark, enär han inbetalt årliga afgifter till nämnda pensionsinrättning för allenast 25 år 8 månader, icke vore berättigad till pension derifrån, samt att han såsom landskontorist egde enligt gällande stat åtnjuta, förutom tjenstgöringspenningar 500 kronor, i lön 700 kronor samt i ålderstillägg derå 300 kronor; och hade statskontoret, med afseende å läkarebetygets innehåll, sökandens väl vitsordade tjenstgöring och det styrkta behofvet af den sökta pensionen samt då det icke vore lämpligt, att tjensten under flere år uppehölles genom vikarie, ansett sig böra tillstyrka bifall till Lundmarks ansökning.

Enär Riksdagen i liknande fall i allmänhet icke plägat bevilja tjenstinnehafvare högre belopp i pension än 80 procent af deras lön med ålderstillägg och senast år 1887 tillerkänt landskanslisten C. R. Stiegler, som åtnjutit samma löneförmåner som Lundmark, pension till belopp af 800 kronor, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att landskontoristen i Vesterbottens län Georg Gustaf Lundmark må från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från landskontoristtjensten varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid på allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor.

Ang. pension för landskontoristen A. P. Hansson. [12.]

13:o) Med anledning af en utaf Kongl. Maj:ts befallninghafvande i Hallands län, på ansökning af landskontoristen i nämnda län *Anders Petter Hansson* gjord framställning, har Kongl. Maj:t föreslagit, att Hansson måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från landskontoristtjensten honom beviljades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till så stort belopp, att detta tillsammans med det understöd från civilstatens pensionsinrättning, hvartill han vore berättigad, komme att uppgå till 700 kronor, eller 475 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 21 december 1888 (bil. 7 sid. 38) upplyses, att Hansson, hvilken vore född den 27 mars 1855 och i maj månad år 1874 antagits till extra ordinarie landskontorist samt den 31 december 1878 utnämnts till sin nu innehafvande befattning, under största delen af tiden efter början af år 1883 varit i följd af sjukdom oförmögen att förrätta sin tjenst samt att sjukdomen enligt af stadsläkaren i Laholm P. Söderberg utfärdadt betyg förklarats vara obotligt ryggmärgslidande, som helt och hållet omöjliggjorde tjenstgöring.

Till stöd för framställningen hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med erinran att Hansson, oaktadt han åtnjöte ständig tjenstledighet, egde uppbära hela sin lön, anfört att det redan nu visat sig förenadt med svårighet och i längden torde blifva omöjligt att för de med befattningen förenade tjenstgöringspenningar uppehålla tjensten genom fullt skicklig och lämplig vikarie; att Hansson utom sin lön icke egde medel till sitt uppehälle; samt att Hansson, så länge helsa och krafter stått honom bi, nitiskt och pligttroget skött sin tjenst.

Vidare framgår af nämnda statsrådsprotokoll dels att statskontoret i infordradt utlåtande, med erinran att aflöningen för landskontorist utgjordes af lön 700 kronor och tjenstgöringspenningar 500 kronor samt ålderstillägg till lönen 300 kronor, hvaraf Hansson dock icke kommit i åtnjutande, ansett sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes framställning, dels att civilstatens pensionsinrättning tillkännagifvit, att Hansson vore berättigad att, såsom underhåll af pensionsinrättningen, åtnjuta för sin öfriga lifstid 225 kronor årligen från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från landskontoristtjensten blefve honom beviljadt.

I likhet med Kongl. Maj:t har utskottet ansett pension böra Hansson tilldelas. Men då Hansson nu i lön åtnjuter 700 kronor, torde, i enlighet med den af Riksdagen hittills i allmänhet följda grundsats, att pension icke bör beviljas tjensteinnehafvare till högre belopp än 80 procent af deras lön med ålderstillägg, den för Hansson föreslagna pension skäligen böra till 600 kronor nedsättas och således utgå med 375 kronor från allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställer derför,

> att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att landskontoristen i Hallands län Anders Petter Hansson må från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från landskontoristtjensten varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till så stort belopp, att detta tillsammans med det understöd från civilstatens pensionsinrättning, hvartill han är berättigad, kommer att uppgå till 600 kronor, eller 375 kronor årligen.

14:o) Sedan kommissionslandtmätaren i Elfsborgs län *Otto Fredrik Beckmarck* hos landtmäteristyrelsen anhållit om utverkande af pension åt honom af allmänna medel, har Kongl. Maj:t, uppå derom af styrel- *Ang. pension för kommissionslandtmätaren O. F. Beckmarck.* [13.]

sen gjord framställning, föreslagit, att Beckmarck måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhölle afsked från tjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till så stort belopp, att detta tillhopa med det understöd från civilstatens pensionsinrättning, hvartill han vore berättigad, komme att uppgå till 1,350 kronor, eller 900 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet (bil. 7 sid. 39 och 40) inhemtas, att Beckmarck, som vore född den 5 mars 1832 och år 1849 antagits till landtmäterielev, blifvit konstituerad till landtmäteriauskultant den 18 juni 1852 och till vice kommissionslandtmätare den 17 maj 1858 samt utnämnts till kommissionslandtmätare den 14 maj 1868; att, enligt ett af stadsläkaren i Alingsås V. Högselius den 31 sistlidne augusti utfärdadt intyg, Beckmarck till följd af hjernblödning, hvaraf han träffats i augusti månad år 1887, vore så förlamad i högra sidans arm och ben, att han vore oförmögen att vidare sköta sin tjenst och att han icke kunde återvinna sin helsa; samt att Beckmarck, som vore gift och hade en oförsörjd son, född år 1871, jemlikt ett af borgmästaren i Alingsås meddeladt intyg, deruti förre ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Sven Andreasson i Tollered instämt, befunne sig i särdeles tryckande och behöfvande omständigheter.

I sin till Kongl. Maj:t i ämnet aflåtna skrifvelse hade landtmäteristyrelsen anfört, att Beckmarck i mer än 30 år såsom landtmätare på eget ansvar varit mycket verksam och städse åtnjutit förtroende af allmänheten inom orten, der han tjenstgjort; att han sannolikt genom ansträngningar i tjensten ådragit sig den obotliga sjukdom, hvaraf han lede; samt att han saknade andra medel för sitt uppehälle än den ringa pension från civilstatens pensionsinrättning af 450 kronor årligen, hvartill han, enligt hvad styrelsen inhemtat, vore efter erhållet afsked från kommissionslandtmätarebefattningen för sin återstående lifstid berättigad; och hade styrelsen, på grund häraf och ehuru Beckmarck blifvit senast år 1877, bötfäld för fel och försummelser i tjensten, hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att medgifva Beckmarck pension till samma belopp, Kongl. Maj:t nu äskat. Anbefaldt att i ärendet sig yttra hade statskontoret — jemte meddelande att, enligt hvad statskontoret inhemtat, Beckmarck, hvilken icke till civilstatens pensionsinrättning erlagt afgifter för mer än 20 år, ej kunde, utan att inbetala sådana för sin öfriga tjenstetid, från nämnda inrättning komma i åtnjutande af annan än sjuklighetspension till ofvan omförmälda belopp af 450 kronor, samt att Beckmarck först efter en tid af något mera än åtta år uppnådde den enligt kongl. brefvet den 12 juni 1885 för kommissionslandtmätares rätt till pension af 1,600 kronor stadgade lefnadsålder,

men uppfylt öfriga vilkor för erhållande af dylik pension — förordat landtmäteristyrelsens hemställan.

Då, enligt hvad sålunda inhemtats, Beckmarck sannolikt genom ansträngningar i tjensten ådragit sig obotlig sjukdom, som gör honom oförmögen att vidare sköta sin tjenst, har utskottet ansett, att någon pension, utöfver det understöd han från civilstatens pensionsinrättning eger uppbära, bör honom beviljas. Det af Kongl. Maj:t i sådant hänseende äskade belopp, 900 kronor, har utskottet dock, med hänsyn till att Beckmarck icke har någon större familj att försörja, ansett skäligen kunna till 750 kronor nedsättas, hvarigenom Beckmarck komme att i pension åtnjuta sammanlagdt 1,200 kronor.

Utskottet hemställer derför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att kommissionslandtmätaren Otto Fredrik Beckmarck må från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från tjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till så stort belopp, att detta tillhopa med det understöd från civilstatens pensionsinrättning, hvartill han är berättigad, kommer att uppgå till 1,200 kronor, eller 750 kronor årligen.

Ang. pension för vissa storskiftes- och afvittringslandtmätare. [14.]

15:o) Uppå derom af landtmäteristyrelsen gjord framställning har Kongl. Maj:t föreslagit, att en hvar af nedannämnde vid storskiftes- och afvittringsverken anstälde tjenstemän måtte, dock med vilkor att rätt till pension såsom kommissionslandtmätare ej måtte honom tillkomma, från och med månaden näst efter den, hvarunder han, i följd deraf att hans befattning vid storskiftes- eller afvittringsverken blefve öfverflödig, erhölle afsked från nämnda verk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp:

a) storskifteslandtmätaren i Kopparbergs län
Edvin Theofil Didrikson ..... kronor 2,000: —
b) afvittringslandtmätaren i Norrbottens län
Claes Wilhelm Holmström ..... » 2,000: —
och c) afvittringslandtmätaren i sistnämnda län
Magnus Alsterlund ..... » 1,600: —

Såsom af statsrådsprotokollet (bil. 7 sid. 41) inhemtas, hade statsrådet och chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t till en början erinrat, att Riksdagen enligt skrifvelse

den 19 maj 1875 medgifvit, att storskiftes- och afvittringslandtmätare, som tjenat 30 år, deraf minst 25 år vid storskiftes- eller afvittringsverken, vid uppnådda 60 lefnadsår berättigades att på allmänna indragningsstaten undfå pension till årligt belopp af 2,000 kronor, dock att storskiftes- eller afvittringslandtmätare, hvilken tillika vore kommissionslandtmätare och i sistnämnda egenskap efter afskedstagande från storskiftes- eller afvittringslandtmätarebefattningen qvarstode så länge, att han jemväl såsom kommissionslandtmätare fullgjort de för pension på allmänna indragningsstaten stadgade vilkor, finge från denna stat åtnjuta pension endast för den af tjensterna, som berättigade till högsta pensionsbeloppet.

Den 9 sistlidne oktober hade landtmäteristyrelsen, med förmälan att storskiftes- och afvittringsverket inom landets nordliga delar under de närmast följande åren blefve afslutadt och att i alla händelser storskiftes- och afvittringsarbetena efter utgången af år 1889 komme att så väsentligt minskas, att åtskilliga af de vid dessa arbeten anstälde landtmätare vid sistnämnda tidpunkt eller kort derefter måste entledigas, gjort framställning om beredande af pension åt åtskillige vid ifrågavarande arbeten anstälde tjenstemän, hvilka enligt Riksdagens nyssberörda skrifvelse ännu icke vore till pension berättigade.

Departementschefen har emellertid icke ansett giltig anledning förefinnas att redan nu upptaga frågan om pensionering för flera än ofvannämnda tre landtmätare Didrikson, Holmström och Alsterlund, hvilka icke kunde finna användning längre än till slutet af år 1889 eller kort derefter.

Angående dessa tre tjenstemän meddelas i statsrådsprotokollet (sid. 44):

att *Didrikson* uppnått en lefnadsålder af öfver 57 år och tjenat vid landtmäteristaten öfver 35 ½ år, deraf såsom storskifteslandtmätare 24 år 8 månader; att han såsom skiftes- och storskifteslandtmätare varit mycket verksam och med utmärkt skicklighet fullgjort sina åligganden; att enär han numera vore sjuklig — hvilket ock bestyrktes af ett af landtmäteristyrelsen insändt läkarebetyg, utvisande att Didrikson lede af mångårig diabetes och hjertsjukdom med deraf på sista åren beroende fel i blodomloppet samt att hans helsotillstånd för närvarande vore sådant, att han borde befrias från den ansträngande verksamhet, som medföljde hans tjenstgöring som storskifteslandtmätare — han måhända svårligen kunde stå ut med storskiftesarbetena, till dess de blefvo afslutade, men att hans arbete med fördel kunde användas till 1889 års utgång eller någon tid derefter, såvida hans helsotillstånd icke väsentligen försämrades;

att *Holmström* uppnått en ålder af mer än 56 ½ år och tjenat vid landtmäteristaten 28 ½ år, deraf såsom afvittringslandtmätare öfver 27 ½ år; att han med utmärkt nit och skicklighet fullgjort sina åligganden vid afvittringsverket; samt att hans arbete vid detta verk sannolikt kunde användas till 1889 års slut;

samt att *Alsterlund* uppnått en lefnadsålder af 52 ¼ år och en tjenstetid vid landtmäteristaten af mer än 25 ½ år, deraf såsom afvittringslandtmätare 25 ⅓ år; att han fullgjort sina åligganden vid afvittringsverket med utmärkt nit och skicklighet; samt att han sannolikt kunde till utgången af år 1889 användas vid detta verk.

För att dessa tjenstemän skulle vara enligt Riksdagens skrifvelse den 19 maj 1875 berättigade till en pension af 2,000 kronor komme således att vid 1889 års slut fattas för Didrikson ej fullt 3 lefnadsår och 4 månaders tjenstetid vid storskiftesverket, för Holmström, hvilken tjenat vid afvittringsverket längre tid än som för pension enligt nyssnämnda skrifvelse erfordrades, ej fullt 3 ½ lefnadsår och 1 ½ års tjenstetid vid landtmäteristaten, samt för Alsterlund, hvilkens tjenstetid vid afvittringsverket likaledes öfverskrede den erforderliga, 7 ¾ lefnadsår och ej fullt 4 ½ tjensteår vid landtmäteristaten.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har det synts utskottet billigt, att ifrågavarande storskiftes- och afvittringslandtmätare vid upphörande af deras verksamhet såsom sådana beviljas någon pension. Men då de dervid i afseende såväl å lefnadsålder som å tjenstetid icke uppfylla vilkoren för rätt att såsom storskiftes- eller afvittringslandtmätare åtnjuta pension af 2,000 kronor från allmänna indragningsstaten, anser utskottet dem icke heller hafva skäliga anspråk på erhållande af pension till nämnda belopp. Enligt utskottets förmenande torde derför de för Didrikson och Holmström föreslagna pensionsbeloppen lämpligen böra nedsättas till 1,600 kronor hvardera, och då, beträffande Alsterlund, för denne fattas icke mindre än 7 ¾ lefnads- och omkring 4 ½ tjenstår för att kunna komma i åtnjutande af nyssberörda rätt till pension, torde den för honom nu föreslagna pensionen skäligen böra bestämmas till 1,200 kronor.

Till den af utskottet sålunda tillstyrkta nedsättning i de af Kongl. Maj:t för Holmström och Alsterlund föreslagna pensionsbelopp förefinnes ännu ett skäl. Såsom kapten i Norrbottens fältjägarecorps' reserv åtnjuter nemligen den förre redan nu pension till belopp af 2,240 kronor och såsom major vid nämnda corps lärer den senare, vid erhållande af afsked från beställning på stat vid armén, blifva berättigad till pension af 2,800 kronor. Sedan från dessa pensionsbelopp, i enlighet med stadgade bestämmelser, afdragits ⅗ af de utaf utskottet

för Holmström och Alsterlund föreslagna pensionsbelopp, komma deras pensioner att uppgå: den förres till sammanlagdt 3,200 kronor och den senares till sammanlagdt 3,520 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att en hvar af nedannämnde vid storskiftes- och afvittringsverken anstälde tjenstemän må, dock med vilkor att rätt till pension såsom kommissionslandtmätare ej må honom tillkomma, från och med månaden näst efter den, hvarunder han, i följd deraf att hans befattning vid storskiftes- eller afvittringsverket blifver öfverflödig, erhåller afsked från nämnda verk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp:

a) storskifteslandtmätaren i Kopparbergs län Edvin Theofil Didrikson	kronor	1,600: —
b) afvittringslandtmätaren i Norrbottens län Claes Wilhelm Holmström	„	1,600: —
och *c)* afvittringslandtmätaren i sistnämnda län Magnus Alsterlund	„	1,200: —

Ang. pension för distriktsingeniören H. E. Lundborgs enka. [15.]

16:o) Med anledning af en utaf distriktingeniören vid statens jernvägsbyggnader, majoren vid väg- och vattenbyggnadscorpsen m. m. Herman Emanuel Lundborgs enka *Maria Vilhelmina Lundborg*, född Löhman, gjord, af jernvägsstyrelsen öfverlemnad ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att enkan Lundborg måtte, så länge hon förbletve enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 600 kronor att utgå från och med 1889 års ingång.

Af statsrådsprotokollet (bil. 7 sid. 46 och 47) inhemtas, att sökanden uppnått en ålder af öfver 51 år; att Lundborg efterlemnat sju af giftet med sökanden födda barn, af hvilka fyra voro omyndiga och det yngsta född år 1877; att behållningen i boet enligt bouppteckningen utgjorde allenast 6,026 kronor 37 öre, deribland lösörepersedlar till värde af omkring 3,000 kronor, samt att af makarne Lundborgs tre myndiga barn intet befunne sig i den lefnadsställning, att från dess sida något bidrag till moderns eller de omyndiga syskonens underhåll vore att påräkna;

att Lundborg, som år 1855 anstälts såsom nivellör vid statens jernvägsbyggnader och år 1860 befordrats till stationsingeniör, i sistnämnda egenskap tjenstgjort vid nordvestra, södra och norra stambanorna till maj månad 1872, då han lemnat statens jernvägsbyggnader; att han börjat å nyo derstädes tjenstgöra i mars månad 1877, då han antagits till distriktsingeniör; att han i denna befattning, som han innehaft till sin den 23 juni 1888 inträffade död, ledt arbetena vid en del af norra stambanan samt vid statsbanorna Söderhamn—Kilafors och Hudiksvall—Ljusdal; att Lundborg under den tid af sammanlagdt 28 år, han sålunda varit anställd vid statens jernvägsbyggnader, med oförtröttadt nit, redbarhet och duglighet utfört alla de honom anförtrodda magtpåliggande och ansvarsfulla uppdrag; och att, med hänsyn till den långvariga och mödosamma samt för landet gagnande verksamhet, hvaråt Lundborg i lifstiden egnat sig, och i betraktande af den bekymmersamma belägenhet, hvari den efterlemnade enkan genom mannens oförmodade frånfälle blifvit bragt utan andra tillgångar till försörjning för sig och de omyndiga barnen, än behållningen i dödsboet, jernvägsstyrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att bevilja sökanden en årlig pension af 1,000 kronor, att åtnjutas från och med år 1889 och så länge sökanden lefde ogift;

samt att statskontoret, med afseende å hvad ansökningshandlingarna innehölle och jernvägsstyrelsen anfört, samt då Lundborg i lifstiden icke innehaft sådan anställning i statens tjenst, att han kunnat bereda enka och barn pensionsrätt i någon af de för sådant ändamål för statens tjenstemän inrättade kassor, jemväl för sin del ansett, att åt enkan Lundborg borde beredas något understöd, hvars belopp statskontoret likväl, vid jemförelse med dylika tillförene af Riksdagen beviljade pensioner, ansåge icke böra bestämmas högre än 600 kronor.

Då, äfven om majoren Lundborg icke innehaft sådan anställning i statens tjenst, att han kunnat bereda enka och barn pensionsrätt i någon af de för sådant ändamål för statens tjenstemän inrättade kassor, andra sätt icke saknats, på hvilka det varit honom möjligt att, med den höga aflöning han såsom distriktsingeniör vid statens jernvägsbyggnader uppburit, i någon mån sörja för sin talrika familjs framtid, har utskottet, jemväl med hänsyn till att tre af makarnes barn nått myndig ålder och boet visar en behållning af omkring 6,000 kronor, ansett det af Kongl. Maj:t för enkan Lundborg äskade pensionsbelopp skäligen böra till 300 kronor nedsättas; hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att disriktsingeniören vid statens

jernvägsbyggnader, majoren vid väg- och vattenbyggnadscorpsen m. m. Herman Emanuel Lundborgs enka Maria Vilhelmina Lundborg, född Löhman, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor, att utgå från och med 1889 års ingång.

Ang. pension för förste aktuarien J. A. C. Hellstenius' enka. [16.]

17:o) Uppå derom gjord ansökan har Kongl. Maj:t föreslagit, att förste aktuarien i statistiska centralbyrån, filosofie doktorn John August Constantin Hellstenius' enka *Hilda Sofia Charlotta Hellstenius*, född Carlson, måtte, så länge hon förblefve enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 400 kronor, att utgå från och med ingången af år 1889.

Såsom af statsrådsprotokollet, bil. 7 sid. 48 och 49, inhemtas, hade enkan Hellstenius, som, född den 2 juli 1845, i sitt äktenskap egde en oförsörjd son, samt enligt intyg af professorerna A. Anderson och M. Salin under en följd af år lidit och fortfarande lede af en sjukdom, hvilken medförde stor allmän svaghet och gjorde henne oförmögen att åtaga sig någon ansträngande och ihållande sysselsättning, måst till fordringsegarnes förnöjande afträda boet efter sin man och vore numera för sitt eget uppehälle och sin sons uppfostran uteslutande hänvisad till en från civilstatens pensionsinrättning utgående pension, uppgående under de tre närmaste åren till allenast 300 kronor och derefter till 600 kronor om året.

Till stöd för ansökningen hade öfverdirektören och chefen för statistiska centralbyrån, som vid öfverlemnande af densamma tillstyrkt beviljande af en pension af 600 kronor om året, hufvudsakligen anfört, att Hellstenius, hvilken, född år 1834, efter aflagda lärdomsprof vid Upsala universitet, promoverats till filosofie doktor, blifvit anställd den 13 oktober 1860 såsom extra ordinarie amanuens vid universitetsbiblioteket derstädes och sedermera såsom ordinarie amanuens, hvarefter han den 27 januari 1862 utnämnts till docent i fäderneslandets historia; att Hellstenius, efter 9 års verksamhet vid universitetet, derunder han med offentligt understöd företagit flera in- och utländska resor för arkiv- och biblioteksstudier, den 15 oktober 1869 förordnats att bestrida en aktuariebefattning vid statistiska centralbyrån, hvarefter han, efter förnyade förordnanden å samma tjenst, den 18 november 1870 erhållit fullmagt å tjensten; att han innehaft berörda tjenst till den 13 april 1877, då han från densamma, på ansökning, erhållit afsked för att öfvertaga befattningen såsom verkställande direktör vid centraltryckeriet i Stockholm; att Hellstenius, som redan den 15 oktober

1875 förordnats att vara ledamot af förberedande skattejemkningskomitén och att jemväl såsom sekreterare biträda komitén, särskildt vid uppgörandet af statistiska öfversigter, som för komiténs arbeten funnes nödiga, den 28 oktober 1879 kallats till sekreterare hos den då sammanträdande skattereglerings-komitén; att han den 17 februari 1880 åter inträdt i statistiska centralbyrån, i det han då utnämnts till förste aktuarie derstädes, hvilken befattning han innehaft till sin död; samt att Hellstenius, förutom att han såsom ordinarie tjensteman i statistiska centralbyrån utarbetat eller deltagit i utarbetandet af en mängd af byråns publikationer, såsom många årgångar af sammandragen af länsstyrelsernas femårsberättelser, af jordbruksstatistiken, af valstatistiken m. m., jemväl i öfrigt utvecklat en omfattande skriftställareverksamhet, hufvudsakligast af historiskt och statistiskt innehåll.

Statskontoret, hvars yttrande i ämnet infordrats, hade äfven funnit sökanden vara i behof af något ytterligare bidrag utöfver förutnämnda pension och hemstält, att sökanden finge å allmänna indragningsstaten tillerkännas en årlig pension af 400 kronor.

Då Hellstenius' enka redan från civilstatens pensionsinrättning uppbär pension till belopp af 300 kronor, hvilket belopp inom få år kommer att fördubblas, samt Hellstenius efterlemnat utom enkan endast en son, som hunnit den ålder, då han bör kunna i någon mån bidraga till sin försörjning, har utskottet ansett det af Kongl. Maj:t äskade beloppet skäligen böra till 300 kronor nedsättas; hvarför utskottet hemställer,

> att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att förste aktuarien i statistiska centralbyrån, filosofie doktor John August Constantin Hellstenius' enka Hilda Sofia Charlotta Hellstenius, född Carlson, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor, att utgå från och med ingången af år 1889.

Ang. pension för materialvakten C. M. Carlson. [17.]

18:o) Uppå derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att materialvakten vid statens jernvägsbyggnader *Carl M. Carlson* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han från anställning vid statens jernvägsbyggnader entledigades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 500 kronor.

Af statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 31 sistlidne december, bil. 8 sid 50, inhemtas:

att Carlson, som vore född den 2 juli 1819, allt sedan år 1857 varit anställd vid statens jernvägsbyggnader och att han på ett utmärkt och nitiskt sätt fullgjort sina åligganden;

att jernvägsstyrelsen, som med skrifvelse till Kongl. Maj:t öfverlemnat Carlsons ansökning med dertill hörande handlingar, anfört, att Carlsons tjenstgöring, hvilken af hans närmaste förmän väl vitsordats, i den närmaste framtiden måste upphöra, enär hans arbetsduglighet i följd af den höga ålder, han nu uppnått, icke längre kunde påräknas motsvara de kraf, som derpå måste ställas från byggnadsbefälets sida, samt framhållit, att Carlsons långt framskridna lefnadsålder måste för honom medföra stor svårighet att bereda sig utvägar till försörjning genom annat lefnadsyrke, på grund hvaraf styrelsen hemstält om proposition till Riksdagen, att en årlig pension af 500 kronor, motsvarande 40 procent af det belopp, hvartill Carlsons aflöning under en följd af år uppgått, måtte af statsmedel anvisas, att till Carlson under hans återstående lifstid utgå från den tid, då hans anställning vid statens jernvägsbyggnader upphörde;

samt att statskontoret i infordradt utlåtande — under erinran att sökanden icke varit i tillfälle att bereda sig pensionsrätt i någon af de för civile tjenstemän och betjente inrättade, med statsmedel understödda pensionsinrättningar — tillstyrkt bifall till ansökningen, på sätt jernvägsstyrelsen hemstält.

Då icke, af hvad sålunda inhemtats, framgår, att Carlson lider af sjukdom, som gör honom till arbete oförmögen, och således antagas måste, att han fortfarande, om ock på grund af sin ålder i mindre mån, kan bidraga till sitt uppehälle, har utskottet ansett en årlig pension af 250 kronor vara för Carlson skälig; hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att materialvakten vid statens jernvägsbyggnader Carl M. Carlson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från anställning vid statens jervägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 250 kronor.

Ang. pension för seminariläraren C. J. Dahlberg. [18.]

19:o) På derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskolelärareseminariet i Linköping *Carl Johan Dahlberg* måtte från och med månaden näst efter den, i

hvilken afsked från nämnda befattning honom beviljades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor.

Såsom af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1888 (bil. 9 sid. 52 och 53) inhemtas, hade Dahlberg, som, född den 8 februari 1824, numera till följd af genom läkarebetyg styrkt sjukdom (kronisk magkatarr och blodbrist) icke kunde uppehålla de till hans tjenstebefattning hörande åligganden, till stöd för sin ansökning åberopat, att han, som räknade 17 tjensteår såsom folkskolelärare och 20 ½ år såsom lärare vid seminarium, skulle, om han bibehållit den förra tjensten, under år 1881 varit berättigad till full pension från folkskolelärarnes pensionsinrättning, att det vore obilligt, om den omständigheten, att sökanden öfvertagit en lärarebefattning vid seminarium, hvilken erfordrade icke allenast pedagogisk vana utan äfven den högre insigt i ett af folkskolans öfningsämnen, som vore behöflig för handledande af blifvande folkskolelärare, skulle hafva beröfvat honom all sådan förmån, samt att, enär den lön, sökanden åtnjutit, varit otillräcklig för hans och hans familjs lefnadskostnader, han under sin tjenstetid vid seminariet blifvit försatt i en brydsam ekonomisk ställning.

Af förutnämnda statsrådsprotokoll framgår vidare, att Dahlberg efter aflagd organist- och kyrkosångareexamen vid musikaliska akademien blifvit den 5 oktober 1851 antagen till klockare och organist samt skollärare i Skönberga församling, från hvilka befattningar han den 28 november 1869 på begäran erhållit afsked, efter att den 1 juli 1868 hafva tillträdt sin nu innehafvande läraretjenst vid folkskolelärareseminariet i Linköping, dertill han af domkapitlet i Linköping redan den 13 november 1867 förordnats. Statskontoret hade i infordradt utlåtande anfört, att sökandens aflöning utgjordes af arfvode till belopp af 900 kronor och tillökning deri med 100 kronor enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 eller sammanlagdt 1,000 kronor, att någon rättighet till pension å allmänna indragningsstaten icke vore i författningarne medgifven lärare i trädgårdsskötsel vid folkskolelärareseminarierna, men att, då Dahlberg uppnått en ålder af nära 65 år, varit anställd i allmän tjenst under 37 år, deraf mer än 20 år i nu innehafvande beställning samt enligt bifogadt läkarebetyg vore till följd af försvagade krafter mindre förmögen att sina åligganden såsom lärare fullgöra, statskontoret ansåge, att pensionsförmån å allmänna indragningsstaten borde honom beredas till belopp, motsvarande den aflöning af 1,000 kronor, han nu egde uppbära.

Till stöd för sin anhållan har Dahlberg åberopat, bland annat, att om han bibehållit den tjenst såsom folkskolelärare, han vid er-

hållande af sin nu innehafvande befattning lemnat, han under år 1881 varit berättigad till full pension från folkskolelärarnes pensionsinrättning. Då Dahlberg emellertid, enligt hvad utskottet inhemtat, i sådant fall icke skulle hafva erhållit högre pension än 450 kronor, har utskottet ansett den af Kongl. Maj:t för Dahlberg föreslagna pension, 1,000 kronor, eller lika stort belopp som Dahlberg nu uppbär i arfvode, lämpligen böra till 700 kronor nedsättas, hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskolelärareseminariet i Linköping Carl Johan Dahlberg må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från nämnda befattning honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 700 kronor.

Ang. pension för mediko-filosofie kandidaten J. A. W. Hägerstrand. [19.]

20:o) Med anledning af derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att mediko-filosofie kandidaten *Johan Adolf Wilhelm Hägerstrand* måtte från och med 1889 års början under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 600 kronor.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet (bil. 9 sid. 54) meddelas, hade Hägerstrand till stöd för sin ansökning åberopat, att han, som vore född den 18 juli 1825, från den 22 oktober 1855 till den 15 november 1887 merendels innehaft förordnanden att tjenstgöra såsom läkare på olika ställen inom riket, senast i Pajala distrikt af Norrbottens län; att han för denna tjenstgöring ofta fått vidkännas betydliga flyttningskostnader och kunnat göra föga besparing på sin aflöning, som gemenligen utgjort 5 kronor om dagen; att, sedan han, som enligt läkarebetyget ådragit sig muskel- och ledgångsreumatism, hvaraf han lede stort men, samt i öfrigt till helsa och krafter mycket försvagad, icke hade någon utsigt att vidare blifva anställd såsom läkare, sökanden flyttat till Söderköping och blifvit inhyst hos en fattig, ogift syster, hvilken med knapp nöd förmådde genom handarbete försörja sig sjelf; samt att den lilla besparing, Hägerstrand under sin tjenstgöring kunnat åstadkomma, efter flyttningen från Pajala åtgått, hvadan, på sätt omförmälda prestbetyg jemväl utvisade, Hägerstrand, som hade hemortsrätt i Pajala församling, numera vore helt och hållet obemedlad och ur stånd att genom arbete sjelf förskaffa sig sitt uppehälle samt ej heller kunde påräkna bidrag dertill af sina närmaste slägtingar, hvilka jemväl vore medellösa.

Uti häröfver infordradt utlåtande hade medicinalstyrelsen anfört,

att Hägerstrand under lång tid af sundhetskollegium och medicinalstyrelsen användts till tjenstgöring såsom extra läkare inom distrikt, så aflägsna och besvärliga och med en i förhållande till arbetet och ansträngningarne så ringa aflöning, att icke någon annan läkare, vid den förut mindre rika tillgången på dertill behöriga personer, velat söka läkarebefattningarne i dessa distrikt eller mottaga förordnanden derstädes; att Hägerstrand sålunda såsom extra läkare tjenstgjort under åren 1876—1881 i Lycksele distrikt af Vesterbottens län samt under åren 1882—1887 i Sveriges nordligaste läkaredistrikt, Pajala, hvarest tjenstgöringen vore till följd af mycket långa tjensteresor ytterst besvärlig och mödosam; äfvensom att han städse sökt att efter sin förmåga med nit och duglighet fullgöra de honom lemnade läkareförordnaden. På grund häraf hade medicinalstyrelsen tillstyrkt den gjorda ansökningen.

Jemväl statskontoret, hvars yttrande i ämnet infordrats, hade med hänsyn till de i detta fall förekomna särskilda omständigheter förordat bifall till ansökningen.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension för vaktmästaren A. A. Andersson. [20.]

21:o) På grund af en utaf styrelsen för Chalmers' tekniska läroanstalt i Göteborg derom gjord framställning har Kongl. Maj:t föreslagit att vaktmästaren vid nämnda läroanstalt *Anders Alexander Andersson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhölle afsked från sin befattning å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp af 500 kronor årligen.

Med hänvisning till statsrådsprotokollet (bil. 9 sid. 55 och 56), hvaraf bland annat framgår, att Andersson, som uppnått en ålder af 58 år och under 29 år på, af läroanstaltens styrelse vitsordadt, förtjenstfullt sätt skött sina åligganden, numera lede af obotlig blindhet, samt att några medel till Anderssons pensionering icke stode till styrelsens förfogande, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. understöd åt äldre behöfvande folkskolelärare. [21.]

22:o) Med tillstyrkande af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under erinran, att Riksdagen under en följd af år för ändamålet beviljat lika stort belopp, hemställer utskottet,

att å allmänna indragningsstaten må för år 1890 anvisas ett anslag af 10,000 kronor, att enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 250 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligen skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867.

Ang. öfverflyttning på indragningsstaten af bokhållaren F. Torén samt kammarskrifvarne friherre S. G. L. af Wetterstedt och J. E. E. Monthan. [22.]

23:o) Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att följande tjenstemän på statskontorets gamla stat, nemligen bokhållaren *Fredrik Torén* samt kammarskrifvarne friherre *Sten Gustaf Ludvig af Wetterstedt* och *Johan Elias Enoch Monthan*, måtte å allmänna indragningsstaten öfverflyttas med rätt att derifrån årligen uppbära, Torén ett belopp af 2,200 kronor samt friherre af Wetterstedt och Monthan hvardera ett belopp af 1,600 kronor, dock att, derest någondera af dem framdeles skulle vinna befordran till annan tjenst å rikets stat, det å indragningsstaten för honom uppförda anslag skulle minskas med ett belopp, svarande mot den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå.

Såsom af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari innevarande år (sid. 7 och 8) inhemtas, vore desse tre tjenstemän, enligt kongl. brefvet den 22 december 1876, berättigade att såsom öfvertalige tjenstemän, under tjenstledighet från den 1 januari 1877 tills vidare, qvarstå vid sina då å statskontorets ordinarie stat innehafvande löner med rättighet att äfven under tjenstledigheten uppbära hela lönen; hvarjemte i sammanhang dermed bestämdes, att lönerna skulle utgå från det till genomförande af statskontorets nya organisation anvisade extra anslag.

Då emellertid ifrågavarande tjenstemän numera uppnått en ålder: Torén af mera än 68 år, friherre af Wetterstedt af mera än 71 år och Monthan af öfver 62 år samt varit anstälde i statens tjenst, Torén mera än 44 år, friherre af Wetterstedt öfver 51 år och Monthan mera än 36 år och då deras inkallande i tjenstgöring numera icke lämpligen kunde ifrågasättas, hade statskontoret hemstält, att de måtte hos instundande Riksdag föreslås till uppförande med sina innehafvande löner å allmänna indragningsstaten, samt att förty det hittills å extra stat uppförda anslaget till genomförande af statskontorets nya organisation 5,400 kronor, icke vidare måtte äskas.

Med anledning af hvad sålunda förekommit, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

24:o) Med anledning af derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att förre kamereraren vid de kongl. teatrarne *Gustaf Fredrik Törner* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträdde anställning vid kongl. operan, under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension från allmänna indragningsstaten af 2,000 kronor. *Ang. pension för förre kamreraren vid de kongl. teatrarne G. F. Törner.* [23.]

Till den närmare utredning i detta ämne, som återfinnes i statsrådsprotokollet å sid. 9—11, tillåter sig utskottet hänvisa.

Då ett bifall till större eller mindre del af förevarande förslag lätt skulle kunna föranleda till framställande af en mängd liknande anspråk, och då frågan om kongl. operans ordnande för framtiden ännu är oafgjord, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

25:o) Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt motion (n:o 30) har herr *H. Claëson* yrkat, att Riksdagen måtte besluta, att begrafningshjelp finge utbetalas i enlighet med de i statskontorets utlåtande den 4 november 1877 angifna grunder eller ock, derest, i saknad af fullständig utredning i fråga om beloppet, definitivt beslut ansåges icke böra af Riksdagen fattas, att Riksdagen måtte förnya den framställning, som innefattas i den skrifvelse, 1877 års Riksdag aflåtit. *Ang. utbetalande i vissa fall af till begrafningshjelp afsedda innehållningar å löner.*

Enligt hvad motionären till en början erinrat, stadgades genom kongl. kungörelse den 17 september 1851, att den s. k. begrafningshjelp, statens embets- och tjenstemän vore pligtige att till statsverket afstå, med rättighet för deras sterbhus att återfå beloppet, skulle upphöra för framtiden, men att de embets- och tjenstemän, som förut måst afstå visst, stadgadt belopp, icke berättigats att sjelfve återbekomma medlen.

År 1877 anhöll Riksdagen hos Kongl. Maj:t om utredning, dels huruvida så kunde anordnas, att genom utbetalning på en gång af all begrafningshjelp bestyret med pröfning af dylika frågor kunde för framtiden upphöra, dels ock hvilka uppoffringar från statens sida af en sådan åtgärd påkallades.

Uti infordradt och den 9 november 1878 afgifvet utlåtande tillstyrkte Kongl. Maj:ts och rikets statskontor, »att embets- och tjenstemän samt betjente, hvilka för sina sterbhus grundlagt rätt till begrafningshjelp, måtte berättigas, att då de, utan att från civilstatens pensionsinrättning, arméns pensionskassa eller amiralitetskrigsmanskassan uppbära pension för sin återstående lifstid, till allmänna indragnings-

staten öfverflyttas, begrafningshjelpen sjelfve återbekomma, och hemställde statskontoret, att anslaget till allmänna indragningsstaten »borde förhöjas med 100,000 kronor»; utgiften beräknades till 104,130 kronor 30 öre».

Kongl. Maj:t ansåg dock, att Riksdagens skrifvelse icke borde till någon vidare åtgärd föranleda.

På sätt utskottet inhemtat hafva utgifterna för begrafningshjelp under åren 1866—1887 utgjort:

år 1866	kronor	27,722: 50
„ 1867	„	24,305: 14
„ 1868	„	21,226: 74
„ 1869	„	40,182: 01
„ 1870	„	21,566: 11
„ 1871	„	18,621: 60
„ 1872	„	28,040: 65
„ 1873	„	20,894: 41
„ 1874	„	17,797: 60
„ 1875	„	22,475: 09
„ 1876	„	21,344: 72
„ 1877	„	17,168: 42
„ 1878	„	25,490: 50
„ 1879	„	13,924: 20
„ 1880	„	19,999: 54
„ 1881	„	13,235: 25
„ 1882	„	14,950: 41
„ 1883	„	9,368: 28
„ 1884	„	24,637: 65
„ 1885	„	7,507: 78
„ 1886	„	21,327: 57
„ 1887	„	8,549: 68

Då, sedan Kongl. Maj:t förklarat 1877 års Riksdags skrifvelse i ämnet icke till någon åtgärd föranleda, några nya skäl för det beslut, motionären nu föreslagit Riksdagen att fatta, icke tillkommit, utan fastmer för hvarje år allt färre personer hafva hos statsverket innestående för begrafningshjelp afsedda innehållningar å löner, hemställer utskottet,

att herr Claësons förevarande framställning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

26:o) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 168) har herr *L. P. Larsson* i Berga yrkat, att Riksdagen måtte bevilja förre stationsinspektoren Klas Pontus Arnoldson en från allmänna pensionsstaten utgående ersättning för mistningen af den pension, som egentligen bort och fortfarande borde till honom utgå från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning.

Ang. pension åt förre stationsinspektoren K. P. Arnoldson.

Till stöd för berörda framställning har motionären åberopat,

att Arnoldson varit anställd vid statens jernvägstrafik i 21 (tjugu-ett) år, deraf 10 (tio) år som ordinarie stationsinspektor, då han den 1 oktober 1881 för sjuklighet frånträdde denna sin tjenst, som med utmärkt beröm vitsordats af vederbörande öfverbefäl;

att han den 10 augusti samma år af nämnda skäl begärt pension från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, hvaraf han från dess början varit betalande delegare;

att denna begäran afslagits, emedan herr Arnoldson sjelf anhållit om afsked, hvarför på honom icke ordagrant kunnat tillämpas pensionsreglementets § 6, som lydde:

»Berättigad till pension är delegare:

a) som till följd af kroppsskada eller sjuklighet, ådragen genom tjenstutöfning vid statens jernvägstrafik, icke vidare kan sin befattning behörigen sköta och för den skull af styrelsen afskedas;

b) som efter minst 10 (tio) tjenstår i ordinarie anställning vid statens jernvägstrafik afskedas, emedan han antingen till följd af sjuklighet, icke ådragen genom tjensteutöfning, eller till följd af ålderdomssvaghet icke kan sin befattning behörigen sköta.»

samt att Arnoldson som följd af detta afslag förlorat äfven sin deleganderätt i enkekassan, till hvilken han likaledes från dess början erlagt stadgade afgifter.

Emellertid hade, enligt motionärens förmenande, af vid motionen fogade läkarebetyg visat sig, att Arnoldson bort afskedas för sjuklighet, i synnerhet som denna genom sin beskaffenhet uppenbarligen varit ytterst farlig för hans magtpåliggande och ansvarsfulla befattning och lätt kunnat föranleda fruktansvärda olyckor.

Arnoldson hade alltså blott genom en sträng tolkning af åberopade föreskrift i pensionsreglementet hittills beröfvats sin för öfrigt i allo lagliga rätt, hvilken han genom vederbörandes fasthållande af denna tolkning icke lyckats få erkänd, då han den 20 sistlidne december i anledning af tilltagande sjuklighet, som utarmat honom och hans

talrika familj, förnyat sin ansökan om pension hos direktionen för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning.

Utaf till motionen hörande handlingar har utskottet i öfrigt inhemtat:

att Arnoldson, som i egenskap af tjensteman haft anställning vid statens jernvägstrafik under tiden från och med den 15 oktober 1860 till den 1 oktober 1881, under loppet af åren 1866, 1868, 1877 och 1881 af styrelsen för statens jernvägstrafik erhållit tjenstledighet för helsans vård under en tid af minst två månader hvarje gång;

att, enligt ett af medicine doktorn E. G. Johnson den 3 december 1888 utgifvet läkarebetyg, Arnoldson sedan 13 mars 1884 af Johnson vårdats för neurasteni, första gången under mer än ett års tid, sedermera på hösten 1885 och våren 1886 samt våren 1888, att med största grad af sannolikhet detta sjukdomstillstånd förefunnits redan långt före den tid, då Johnson fått honom under sin vård, och att hans nuvarande tillstånd vore sådant, att han vore oförmögen att under längre tid konseqvent genomföra något mera ansträngande arbete;

att trafikdirektören vid statens jernvägar G. K. Troili, uti ett den 15 juli 1875 afgifvet intyg, vitsordat, att Arnoldson under sin då femtonåriga tjenstetid vid statens jernvägstrafik städse med nit och omtanke fullgjort sina åligganden till förmäns belåtenhet, haft intresse för tjensten, som bevisats genom hans till trycket befordrade taxearbeten, och att han derför på det bästa kunde förordas till hvar och en som kunde vara i behof af hans tjenst;

att öfverdirektören vid statens jernvägstrafik J. E. M. Hahr, i ett den 23 juli 1875 utfärdadt intyg, betygat, att Arnoldson under den tid han varit vid statens jernvägstrafik anställd fullgjort honom åliggande göromål till vederbörande trafikbefäls belåtenhet, hvarför hans tjenstgöring kunde på fördelaktigt sätt vitsordas;

att, enligt hvad sekreteraren vid statens jernvägstrafiks pensionsinrättning intygat, Arnoldson varit delegare i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning och statens jernvägstrafiks enke- och pupillkassa från och med den 26 oktober 1872 till och med den 30 september 1881, att han under denna tid fullgjort stadgade delegareafgifter till kassorna, hvilka afgifter under tiden från och med januari 1876 till och med september 1881 erlagts i förhållande till en årlig medelaflöning af 1,725 kronor, och att, om Arnoldson vid september månads utgång år 1881 blifvit ur statens jernvägstrafiks tjenst entledigad med rätt till pension, sådan pension skolat utgå på grund af § 6 mom. a i ofvannämnda reglemente, med 604 kronor och, enligt mom. b i samma §, med 552 kronor;

samt att Arnoldson, enligt ett af pastorn och kommunalstyrelsens ordförande i Bränkyrka församling den 28 februari innevarande år afgifvet intyg, vore född 1844, att han jemte sin hustru och 8 oförsörjda barn, nemligen 1 son och 7 döttrar, vore inom nämnda församling kyrko- och mantalsskrifven, att han vore välfräjdad och åtnjöte medborgerligt förtroende, samt att han, som, efter det hans helsa i väsentlig grad försvagats, befunne sig med sin familj i synnerligen bekymmersamma ekonomiska vilkor.

Härjemte har till utskottet aflemnats en så lydande handling: »Med anledning af hos Riksdagen väckt förslag om tilldelande af pension till f. d. stationsinspektoren K. P. Arnoldson och enär måhända jemte hvad som förut genom två särskilda intyg på begäran meddelats i afseende å beloppet af Arnoldsons pension från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, om rätt till sådan pension tillkommit Arnoldson, upplysningsvis och för jemförelses skull borde angifvas de pensionsbelopp, som under lika förutsättning kunde hafva tillkommit Arnoldson enligt bestämmelserna i nu gällande reglemente för pensionsinrättningen, derest detsamma, såsom utfärdadt efter Arnoldsons entledigande ur tjenst, icke saknade tillämplighet på honom, meddelas härmed i sådant hänseende, att, om pension från och med oktober 1881 *kunnat* tillkomma Arnoldson enligt samma beräkningsgrunder, som genom det nya reglementet fastställts, densamma skulle hafva utgått, under förutsatt tillämplighet af reglementets § 6 mom. b. med 648 kronor och enligt samma paragrafs mom. a. med minst 900 kronor.

Stockholm den 15 mars 1889.

D. Kruhs.

Pensionsinrättningens sekreterare.»

Med afseende å den i hög grad nödställda belägenhet, i hvilken Arnoldson med sin talrika familj, enligt hvad sålunda blifvit utrönt, befinner sig, och då Arnoldson i 21 år varit i statens ordinarie tjenst anställd och jemväl under 9 år betalt stadgade delegareafgifter till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning och statens jernvägstrafiks enke- och pupillkassa, har utskottet ansett skäligt, att någon pension honom beviljas. Och torde dervid beloppet lämpligen till 600 kronor bestämmas.

Utskottet hemställer derför,

att förre stationsinspektoren Klas Pontus Arnoldson må från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 600 kronor att utgå från och med ingången af år 1889.

Ang. anslaget till allmänna indragningsstaten. [24.]

27:o). Kongl. Maj:t har föreslagit, att, för vinnande af jemn slutsumma å de ordinarie anslagen under hufvudtiteln, det kontanta anslaget till allmänna indragningsstaten måtte höjas med 504 kronor eller från 1,599,698 kronor till 1,600,202 kronor, då med inberäkning af den under anslaget ingående ersättning för indragen indelning m. m., hvilken ersättning hädanefter borde på grund af pensionstagares med fleres afgång uppföras med ett från 6,400 till 600 kronor minskadt belopp, anslagets slutsumma skulle blifva 1,600,802 kronor.

Beträffande den föreslagna minskningen i anslaget till berörda ersättning inhemtas af statsrådsprotokollet sid. 11, att, enligt hvad statskontoret anmält, utgifterna från det under allmänna indragningsstaten uppförda anslag till »ersättning för indragen indelning m. m. på förslag», 6,400 kronor, till följd af pensionstagares med fleres afgång betydligt minskats, så att desamma enligt 1887 års rikshufvudbok samt efter iakttagande af under år 1888 inträffade förändringar numera uppginge till endast 574 kronor 71 öre, med afseende hvarå anslaget hädanefter borde uppföras med ett i jemnadt tal till 600 kronor nedsatt belopp.

Utskottet hemställer,

a) att det under allmänna indragningsstaten uppförda anslag till »ersättning för indragen indelning m. m. på förslag», 6,400 kronor, må minskas till 600 kronor; och

b) att utskottet vid uppgörande af riksstaten för år 1890 må ega att i det kontanta anslaget till allmänna indragningsstaten vidtaga den jemkning, som för jemnande af riksstatens slutsumma kan blifva erforderlig.

Extra anslag.

Ang. behofvet af kreditiv för år 1890 för upprätthållande af arméns pensionskassas pensionering m. m. [25.]

28:o). Slutligen har Kongl. Maj:t föreslagit, att å extra stat för år 1890 måtte anvisas ett kreditiv af 1,375,000 kronor att användas *dels* till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och *dels* till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående;

äfvensom att hvad af de till pensioneringen under år 1889 anslagna medel kunde blifva oanvändt måtte få för det kommande årets pensionering användas.

Såsom af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 oktober 1888 (bil. 10 sid. 59 och följande) inhemtas, har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t till en början erinrat, hurusom Riksdagen i skrifvelse den 7 juli 1887 yttrat, att, då det höga anslag, som dittills utgått till arméns pensionskassa, för år 1888 måst höjas och, efter hvad Riksdagen inhemtat, anledning vore att befara, att, om nu gällande bestämmelser bibehölles, detsamma inom en snar framtid komme att ytterligare förhöjas, Riksdagen ansett angeläget vara att uttala önskvärdheten af åtgärders vidtagande för att motverka sådan ytterligare höjning. Enligt nu gällande bestämmelser vore officerare af kompaniofficers grad under vissa vilkor vid 50 års ålder berättigade och vid 53 års ålder förpligtade att afgå med pension. Om icke de fleste, så dock ett flertal af dem besute, enligt Riksdagens åsigt, vid sistnämnda ålder otvifvelaktigt ännu den kraft och uthållighet, att de, utan men för härens krigsduglighet, skulle kunna qvarstå i tjensten ännu någon tid, t. ex. till 55 års ålder eller till samma ålder som deras vederlikar vid flottan. Det hade vidare synts Riksdagen ej obilligt, om de officerare, som derefter antoges, ålades att i någon högre mån än nu bidraga till sin framtida pensionering, så att åtminstone det bidrag af kreditivet, som utginge till upprätthållandet af arméns pensionskassas egen pensionering, måtte kunna nedsättas. På antydda sätt skulle, enligt Riksdagens förmenande, det utan olägenhet kunna låta sig göra att åstadkomma, om icke en minskning i anslagets nuvarande belopp, så åtminstone en motvigt mot en ytterligare förhöjning deraf.

På grund af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t dels anbefalt arméns militära myndigheter att afgifva yttranden öfver den af Riksdagen ifrågasatta ändringen med afseende å pensionsåldern för kompaniofficerare, dels föranstaltat om utredning, i hvad mån armébefälets nuvarande bidrag till dess pensionering, med hänsyn till pensionsbeloppens storlek och tidpunkten för pensions erhållande, understege de enahanda afgifter, delegare i andra med arméns pensionskassa likställda kassor och pensionsinrättningar hade att för undfående af pension erlägga, samt dels infordrat direktionens öfver arméns pensionskassa yttrande öfver Riksdagens framställning.

Af den utredning i ämnet, som sålunda erhållits, framginge såsom i statsrådsprotokollet å sid. 60 meddelas, att af arméns 56 militärmyndigheter endast 5 — och det hufvudsakligast af hänsyn till de

enskilda tjenstemännens ekonomi — tillstyrkt den af Riksdagen ifrågasatta förändringen beträffande kompaniofficerarnes pensionsålder, men att alla de öfriga militärmyndigheterna i sina yttranden på det kraftigaste afstyrkt bifall till det framstälda förslaget.

Såsom skäl härför hade de, såsom af statsrådsprotokollet sid. 60—63 inhemtas, hufvudsakligast anfört, att de åldersgränser, som i kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 vore upptagna, tillkommit på grund af en lång erfarenhet, som visat nödvändigheten för arméns hållande i tjenstbart skick af att, såsom skett, begränsa officerarnes af kompaniofficersgraden berättigade qvarstående i tjenst, samt att långt ifrån att sedan dess ändrade förhållanden inträdt, som kunde göra det välbetänkt att i den af Riksdagen angifna rigtning ändra ofvan omförmälda bestämmelser, taktikens utveckling under de senare åren snarare talade för ett motsatt tillvägagående. Vida större kraf än förr ställdes numera på kompanichefernas initiativ, beslutsamhet, handlingskraft, uthållighet och lättrörlighet och endast få personer egde enligt hvad erfarenheten utvisade, vid en ålder af öfver 50 lefnadsår nog kroppslig styrka, lättrörlighet och uthållighet för att rätt kunna utöfva en kompanichefstjenst. Denna erfarenhet vore ändock icke vunnen under förhållanden, som liknade dem i fält, ty endast undantagsvis vore här i landet tillfälle att se fältstarka afdelningar uppträda och att under längre öfningar pröfva, till hvilken grad kompanichefernas krafter under sådan tjenstgöring togos i anspråk. Hvarje stadgande, hvilket såsom regel medgåfve officerare af kompaniofficersgrad att längre än till uppnådda 53 års ålder qvarstå med anställning på stat skulle derför enligt militärmyndigheternas förmenande, bidraga att göra hären mindre krigsduglig.

Någon likställighet i afseende å fordringarna på fysisk uthållighet kunde icke anses förefinnas mellan landt- och sjöofficeren. Den förres hvardagslif i fält vore nemligen i afseende å kroppsansträngningar i ingen mån jemförbart med gradkamratens vid flottan och dennes i kroppsligt afseende föga ansträngande sysslor å det med alla fredslifvets beqvämligheter utrustade fartyg, öfver hvilket han förde befälet eller eljest vore anställd.

Frågan om tidpunkten för kompaniofficerarnes tvungna afgång vore emellertid icke den vigtigaste. Saken hade äfven en annan sida, som vore af vida större betydelse. Såsom i statsrådsprotokollet å sid. 63 och 70 meddelas, hade de svenska pensioneringsbestämmelserna ett dubbelt mål, nemligen dels att bereda statens tjenare på ålderdomen ett i ekonomiskt afseende något så när sorgfritt lif, dels att skaffa armén en reserv af befäl, afsedd att under krig bestrida de många-

handa befattningar utanför den mobiliserade fälthären, hvilka då måste förefinnas, och för hvilkas upprätthållande, derest icke reservbefäl vore påräkneligt, det i ordinarie tjenst varande befälet måste tagas i anspråk. Pensionerna för arméns befäl vore sålunda, i olikhet med pensionerna för statens öfrige embets- och tjenstemän, icke uteslutande en pension, utan i främsta rummet ett slags halfsold, som utbetaltes under fredens dagar för en tjenstgöring, som staten ärnade under krig utkräfva. Ett framskjutande af tiden för kompaniofficerarnes tvungna afgång skulle på grund häraf blifva en åtgärd, hvarigenom arméns tillgång på disponibla reservofficerare skulle inskränkas, en inskränkning som blefve af desto större betydelse, som den komme att träffa den yngsta och kraftigaste gruppen af reservofficerare.

I fråga åter om förslaget att höja pensionsafgifterna för de officerare, som framdeles inträdde i tjenst, syntes en åtgärd i detta syfte ej heller leda till det af Riksdagen önskade resultatet. Såsom af statsrådsprotokollet (sid. 64—66 och 72) inhemtas, vore dels armébefälets årsafgifter för sin egen pensionering högre än de som öfriga statens embets- och tjenstemän erlade, med undantag af personalen vid statens jernvägstrafik och telegrafverkets stationer, dels vore, enligt departementschefens förmenande, den summa, 24,572 kronor 85 öre, hvilken, på sätt direktionen för arméns pensionskassa upplyst, skulle kunna vinnas genom att höja officerarnes vid armén pensionsbidrag från 4 procent till 5 procent, den högsta procentsats, som rimligen kunde ifrågasättas, icke af sådan betydenhet, — i synnerhet som den först efter 32 år kunde vinnas — att det för dess skull kunde vara skäl vidtaga en åtgärd, som, utom det att den upphäfde den likställighet i pensionsförmåner, som hittills egt rum emellan arméns och flottans officerare, skulle leda till ytterligare betungande af en grupp tjenstemän, som redan nu i detta afseende droge större bördor än de flesta öfriga.

Då beslutet om de nya pensionsgrunderna fattades, hade man emellertid, såsom departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 67) anfört, ingalunda förbisett att kreditivet för upprätthållandet af arméns pensionering kunde komma att stiga till den höjd, som nu uppnåtts. I det betänkande, som afgafs af komitén för upprättande af förslag angående pensioneringen af arméns befäl och underbefäl den 27 januari 1876 och som på sin tid delgafs Riksdagen, hade exempelvis samtliga utgifterna för upprätthållande af arméns pensionering enligt de af komiterade angifna, sedermera af Riksdagen i hufvudsak antagna grunder antagits komma att för åren 1888 och 1889 uppgå till 1,853,216 kronor för det förra och 1,944,141 kronor för det senare. Komiterade utgingo,

som bekant, från den förutsättningen, att staten mot öfvertagande af arméns pensionskassas samtliga tillgångar och deraf härflytande inkomster, skulle sjelf öfvertaga pensioneringen och följaktligen ansvara så väl för de förut från nämnda kassa utgående pensioner som för de föreslagna fyllnadspensionerna. Kassans inkomster utgjorde enligt 1875 års bokslut, det sista som var kändt år 1877, då den nya pensionslagen slutligen antogs, 447,698 kronor 72 öre. Skilnaden emellan å ena sidan 1,853,216 kronor och sistnämnda summa, eller 1,405,517 kronor 28 öre, och å andra sidan 1,944,141 kronor och samma summa, eller 1,496,442 kronor 28 öre, skulle alltså, enligt nämnda utredning, beteckna den förra statens utgifter för arméns pensionering under år 1888 och den sistnämnda enahanda utgifter under år 1889. Enligt riksstaten för innevarande år utginge emellertid kreditivet för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner med 1,125,000 kronor samt vore i riksstaten för 1889 bestämdt till 1,325,000 kronor. De af pensionskomiterade gjorda beräkningarne hade alltså underskridits med i rundt tal 280,000 kronor för år 1888 och 170,000 kronor för år 1889, en omständighet, som, enligt departementschefens åsigt, förtjenade så mycket större uppmärksamhet, då, som bekant, möjligen uppstående brist i de för bestridande af arméns pensionskassas egen pensionering afsedda tillgångar fyldes ur nämnda kreditiv, och arméns pensionskassa, i likhet med andra dylika kassor, under de senare åren i följd af räntans nedgående fått vidkännas en ej obetydlig minskning i sina egna inkomster.

På hufvudsakligen här ofvan anförda skäl har departementschefen ansett sig icke kunna dela Riksdagens uppfattning beträffande lämpligheten af de af Riksdagen föreslagna åtgärder till förekommande af kreditivets höjning, utan hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes finna Riksdagens förevarande framställning icke kunna till någon vidare åtgärd föranleda.

Hvad beträffade beloppet af det kreditiv, som för år 1890 kunde blifva erforderligt för ofvannämnda ändamål, hade direktionen för arméns pensionkassa anfört, att, ehuru pensionkassans egna inkomster i följd af numera erhållen lägre ränta å kassans utlånade kapital i ganska väsentlig mån minskats, direktionen dock, på grund af den ökade afgång bland pensionstagarne, som under innevarande år egt rum och som häntydde på ett hädanefter snabbare närmande till den tidpunkt, då förhållandet emellan tillkomne och afgångne pensionstagare blefve normalt, ansett sig kunna antaga, att för 1890 års anslagsbehof en förhöjning af endast 50,000 kronor i kreditivet vore erforderlig; och som kreditivet för år 1889 vore bestämdt till 1,325,000 kronor, hade

direktionen hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att under förut vanliga vilkor bestämma kreditivet för år 1890 till 1,375,000 kronor, hvilken framställning departementschefen understödt.

Såsom af statsrådsprotokollet framgår, hafva arméns militärmyndigheter ej varit ense i de yttranden, de afgifvit rörande den af Riksdagen ifrågasatta framflyttningen af tiden för kompaniofficerarnes pensionsålder. I en del af dessa utlåtanden anföras, enligt hvad utskottet inhemtat, ganska afsevärda skäl för denna förändring af nu gällande bestämmelser. Utskottet anser sig derför ej kunna finna Riksdagens år 1887 i detta ämne gjorda framställning vara på ett afgörande sätt besvarad genom hvad i statsrådsprotokollet derom anförts. Ehuru utskottet således anser Riksdagen ega grundad anledning förvänta, att dess ifrågavarande framställning i hela dess omfattning göres till föremål för ytterligare ompröfning, kan detta förhållande ej föranleda minskning i det nu befintliga anslagsbehofvet, och utskottet finner sig så mycket mindre böra föreslå någon nedsättning i det af Kongl. Maj:t begärda belopp som förevarande extra anslag måste underkastas hvarje Riksdags förnyade pröfning.

Utskottet hemställer alltså,

att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, Riksdagen må å extra stat för år 1890 anvisa ett kreditiv af 1,375,000 kronor att användas *dels* till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och *dels* till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående;

äfvensom medgifva, att hvad af de till pensioneringen under år 1889 anslagna medel kan blifva oanvändt får för det kommande årets pensionering användas.

Stockholm den 21 mars 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

Vid punkten 2:o (angående bidrag till folkskolelärarnes pensionering):
af herr friherre *B. A. Leijonhufvud.*

vid punkten 10:o (angående kamreraren C. Selins uppförande å indragningsstat):
af herrar *E. V. R. L. Königsfeldt*, *P. J. von Ehrenheim*, och *C. E. Casparsson.*

vid punkten 16:o (angående pension åt distriktsingeniören, majoren H. E. Lundborgs enka):
af herrar *F. Boström*, *C. E. Casparsson*, *R. G. von Hedenberg*, *K. Bohnstedt*, *A. G. Svedelius* och *C. W. von Schulzenheim*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

vid punkten 26:o (angående pension åt förre stationsinspektoren K. P. Arnoldson):
af herrar grefve *G. Sparre*, *F. Boström*, *P. J. von Ehrenheim*, *C. E. Casparsson* och vice talmannen *L. O. Larsson*, hvilka ansett, att motionen i ämnet icke bort af utskottet tillstyrkas.

vid punkten 28:o (angående arméns pensionskassa):
af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*, som yttrat: »Då jag finner den i statsrådsprotokollet lemnade utredning fullt upplysande och tillfredsställande nödgas jag reservera mig mot utskottets motivering och föreslår enkelt bifall till Kongl. Maj:ts framställning.»

Herrar grefve *E. C. A. Piper*, *H. P. P. Tamm* och *O. W. Odelberg*, hafva begärt få antecknadt, att de ej inom utskottet deltagit i behandlingen af denna hufvudtitel, herr *F. Boström*, att han ej närvarit vid behandlingen af punkten 1:o, angående civilstatens pensionskassa.

Bilaga till punkten 26:o) af statsutskottets utlåtande n:o 10, angående pension åt förre stationsinspektoren K. P. Arnoldson.

Att dåvarande stationsinspektoren vid Tumba herr K. P. Arnoldson under åren 1876—1881 flere gånger anlitade mig såsom läkare vid jernvägen med anledning af diverse rubbningar inom digestionsorganen och en i sammanhang med dessa stående tilltagande nervös svaghet, och att han år 1881 vid mer än ett tillfälle förklarade sig omöjligen kunna fortfara att sköta sitt befäl vid jernvägen, enär han ständigt fruktade att någon olycka skulle inträffa till följd af en yrsel eller svindelkänsla, som var förbunden med den allt mer ökade svagheten; att denna svaghet eller nervretlighet vid förhanden varande disposition kunnat framkallas och underhållas genom den ständiga spänning jernvägstjensten för dess befäl medför, och att han anseende sig sjelf såsom ständigt farlig för trafikens säkerhet under inflytande af denna känsla af bristande nervkraft måste, om ej tillfälle erbjöd sig att få transport till någon mindre magtpåliggande befattning, begära afsked såsom icke vidare i stånd att behörigen sköta tjensten, intygas härmed på heder och samvete af

Visby den 7 december 1888.

Ernst Björkman,
Provinsialläkare i Visby distrikt,
f. d. läkare vid statens jernvägar.

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
Ny anvisning.		
Underofficeren vid kronoarbetscorpsen Claes Adolf Emil Uggla, pension	600	—
Aflidne direktören vid kronohäktet i Ystad Carl Erik Thorssons minderåriga barn Erik Konrad, Anna Abrahamina, Signe Margot, Betty Hildur och Lilly Vilhelmina ett årligt understöd af 60 kronor hvardera	300	—
Löjtnanten vid Svea artilleriregemente Herman Rudolf Liedholm, pension	1,000	—
Sergeanten vid Jemtlands fältjägarecorps Per Johan Wenzel Liljefelt, pension	510	—
Läraren vid navigationsskolan i Vestervik Olof Offerman, pension	1,000	—
Häradsskrifvaren i Norra Roslags fögderi Gustaf Fredrik Tranéus, fyllnadspension	800	—
Landskontoristen i Vesterbottens län Georg Gustaf Lundmark, pension	800	—
Landskontoristen i Hallands län Anders Petter Hansson, pension	375	—
Kommissionslandtmätaren i Elfsborgs län Otto Fredrik Beckmark, pension	750	—
Storskifteslandtmätaren i Kopparbergs län Edvin Theofil Didrikson, pension	1,600	—
Afvittringslandtmätaren i Norrbottens län Claes Wilhelm Holmström, pension	1,600	—
Afvittringslandtmätaren i Norrbottens län Magnus Alsterlund	1,200	—
Distriktsingeniören vid statens jernvägsbyggnader, majoren vid väg- och vattenbyggnadscorpsen m. m. Herman Emanuel Lundborgs enka Maria Wilhelmina Lundborg, född Löhman, pension	300	—
Förste aktuarien i statistiska centralbyrån filosofie doktorn John August Constantin Hellstenius' enka Hilda Sofia Charlotta Hellstenius, född Carlson, pension	300	—
Transport	11,135	—

	Kronor.	ö.
Transport	11,135	—
Materialvakten vid statens jernvägsbyggnader Carl M. Carlson, pension	250	—
Läraren i trädgårdsskötsel vid folkskolelärareseminariet i Linköping Carl Johan Dahlberg, pension	700	—
Mediko-filosofie kandidaten Johan Adolf Wilhelm Hägerstrand, pension	600	—
Vaktmästaren vid Chalmers' tekniska läroanstalt i Göteborg Anders Alexander Andersson, pension	500	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före 1867	10,000	—
Tjenstemännen på statskontorets gamla stat:		
Bokhållaren Fredrik Torén	2,200	—
Kammarskrifvaren friherre Sten Gustaf Ludvig af Wetterstedt	1,600	—
Kammarskrifvaren Johan Elias Enoch Monthan	1,600	—
Förre stationsinspektoren Klas Pontus Arnoldson, pension	600	—
Summa	29,185	—

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1889 års riksstat anslår:						
Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m., på *förslag*.		Summa.		
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
						Pensions- och
						A. **Pensions-**
112,286	—	— —	—	112,286	—	Civilstatens pensionskassa:
						Pensionsstaten för civile embets- och tjenstemän ....
						Dito för deras enkor och omyndiga barn .....
						Ersättning för mistade löneinnehållningar .....
						Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar...
						För pensionering af kommissionslandtmätare jemte
						För dito af tjenstemän och betjente vid skogsstaten
						För dito af föreståndare, lärare och betjente vid
						För dito af embets- och tjenstemän samt betjente uppbära lön på ordinarie stat äfvensom af deras
100,428	—	— —	—	100,428	—	Arméns pensionskassa:
						Ersättning för mistade löneinnehållningar .....
						Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar...
						Bidrag till pensionering af enkor och barn efter
244,025	—	— —	—	244,025	—	Vadstena krigsmanshuskassa. Nuvarande belopp .....
						Minskas med värdet af de till kassan återgångna
219,470	—	— —	—	219,470	—	Amiralitetskrigsmanskassan:
						Ersättning för mistade inkomster:
						Till pensionsfonden .....
						„ gratialfonden .....
						„ pensionering af flottans befäl och underbefäl
						„ dito af flottans och lotsverkets gemenskap daglönare å f. d. timmermans- och handt-*slagsanslag* .....
Tpt 676,209	—	— —	—	676,209	—	

Litt. B.

riksstatens N i o n d e hufvudtitel.

i..dragningsstaterna.		Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.	Ersättning för indragen indelning m. m., på *förslag*. Kronor.	ö.	Summa. Kronor.	
staten.							
.....	37,500: —						
.....	45,000: —						
.....	2,246: —						
.....	6,540: —						
deras enkor och barn	7,200: —						
och skogsskolorna	9,000: —						
tekniska högskolan.....	3,500: —						
vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvilka enkor och barn	1,300: —	112,286	—	— —	—	112,286	—
.....	4,640: —						
.....	28,080: —						
befal och underbefäl med vederlikar	67,708: —	100,428	—	— —	—	100,428	—
.....	244,025: —						
afgalderna af två hemman	385: —	243,640	—	— —	—	243,640	—
..... 36,320: —							
..... 16,650: —	52,970: —						
med vederlikar, *förslagsanslag*.....	100,000: —						
(deraf högst 9,030 kronor till den för verksstaterna inrättade invalidstat), *för-*	66,500: —	219,470	—	— —	—	219,470	—
	Transport	675,824	—	— —	—	675,824	—

	1889 års riksstat anslår:						
	Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m., på *förslag*.		Summa.		
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	676,209	—	— —	—	676,209	—	
	60,350	—	— —	—	60,350	—	Invalidhusfonden
	4,000	—	— —	—	4,000	—	För blesserade öfver- och underofficerare, *reservations-*
	78,000	—	— —	—	78,000	—	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, att af tull-
	68,816	—	— —	—	68,816	—	Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare
							Nuvarande belopp
							Minskas med
	357,427	—	— —	—	357,427	—	Bidrag till folkskolelärares pensionering. Nuvarande
							Minskas med
	63,500	—	— —	—	63,500	—	Bidrag till folkskolelärarnes enke- och pupillkassa
	6,000	—	— —	—	6,000	—	Bidrag till kongl. teatrarnes pensionskassor
S:gr	1,314,302	—	— —	—	1,314,302	—	
							B. **Allmänna**
	1,599,698	—	6,400	—	1,606,098	—	Till diverse föremål, *förslagsanslag.*
							Anvisningen i kontant *ökas* för jemnande af samtlige
							ningen för indragen indelning m. m. *minskas* med
S:a	2,914,000	—	6,400	—	2,920,400	—	

	Förslag till blifvande riksstat:					
	Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m., på *förslag*.		Summa.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	675,824	—	— —	—	675,824	—
.....	60,350	—	— —	—	60,350	—
anslag	4,000	—	— —	—	4,000	—
medlen direkt utgå, *förslagsanslag*	78,000	—	— —	—	78,000	—
vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.						
..... 68,816: —						
..... 65: —	68,751	—	— —	—	68,751	—
belopp ..... 357,427: —						
..... 54: —	357,373	—	— —	—	357,373	—
.....	63,500	—	— —	—	63,500	—
.....	6,000	—	— —	—	6,000	—
Säger	1,313,798	—	— —	—	1,313,798	—
indragningsstaten.						
hufvudtitlarnes slutsumma med 504 kronor och ersätt- 5,800 kronor	1,600,202	—	600	—	1,600,802	—
Summa	2,914,000	—	600	—	2,914,600	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag under riksstatens Nionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Pensionsstaten.		
För upprätthållandet af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner, *kreditiv*	1,375,000	—

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1889.